

Løssalg 40 ore.

Nr. 3 — 6. årg.
Fredag 25. januar 1952.

8. MAI

«8. Mai» kommer ut i Kristiansund N — Postadresse bok 41. — Kontor: Nedre Enggate 20 LL. — Abonnementspris kr. 16,- pr. år, løssalgspri 40 ore. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fåes i kioskene hver lørdag.

Ble Halvdan Koht utvist fra England?

Nytt infanteri-våpen

Et gevær som man kan skyte om hjørnene med er siste nytt fra USA. Man setter et ekstra løp på maskinpistol M. 3 og man kan skyte 450 skudd i minuttet.

Nyorientering i svensk utenrikspolitikk?

Stockholm: Privat til «8. Mai».

Den svenske statsminister Tage Erlander har til hensikt å reise til USA i begynnelsen av april på offisielt besøk. Det er meningen at han skal tilbringe hele tre uker i USA og han vil under oppholdet og så treffe president Truman og utenriksminister Acheson. Det svenske regjeringsorgan «Morgontidningen» har bekreftet at reisen begynner 2. april.

Selv om Erlanders besøk kan være diktert av ønsket om å orientere seg i alminnelige problemer, er det ikke utelukket at han under sitt besøk i Washington kan komme til å berøre problemer av interesse også for de andre nordiske land. I Sverige har man i den senere tid vist påfallende stor interesse for den gamle tanke om et skandinavisk forsvarsforbund og «Aftontidningen» har pekt på at Sovjet-Samveldet ikke lenger ville betrakte en skandinavisk forsvarsallianse — uavhengig av den vestlige verden — som en trussel mot Moskva. Norge har inntatt det standpunkt at Norges sikkerhet er større i en omfattende vestlig allianse enn i et nordisk forsvarsforbund, allerede av den grunn at de nordiske land alene ikke vil kunne makte i løpet av kort tid å skaffe det forsvarsmateriell som trenges for å unngå at Norge skal bli liggende som et fristende militært v

kuum. Det innrømmes i «Aftontidningen» at utsiktene for å få Norge (og Danmark) til å gå ut av Atlanterhavspakten er små. Allikevel skulle det kunne skje hvis de ledende stormakter omvurderte situasjonen og fant at en sterk nøytral blokk i Norden kunne være fordelaktig. Det vil først og fremst komme an på USA's stilling til saken.

De opplysninger som foreligger fra annet hold om de amerikanske militære leders synsmåter synes ikke å gi noen grunn til å anta at en nyorientering er tenkelig. Det er også liten grunn til å anta at Norge vil gå med på noen forandringer.

Granskning av direktoratet for fiendtlig eiendom i USA.

Washington: Privat til «8. Mai».

Den republikanske senator Wiley har fremsatt et forslag i Kongressen om bevilgning av 50.000 dollars til en senatskomisjon som skal få i oppdrag å granske Direktoratet for fiendtlig eiendom. Senatoren Kent Ferguson og Jenner støtter Wileys forslag. Direktoratet har administrert fiendtlig eiendom til en verdi av 500 millioner dollars. Direktoratet

Fikk han en hard medfart - før han ble satt i arrest ombord i en norsk lastebåt og ført til Amerika?

Londonmennene festet og levde glade dager, mens norske sjøfolk seilte og sank

Når medarbeider Potemkin har fått et brev fra en av «8. Mai» lesere i Eire. Brevskriveren kritiserer «8. Mai» så lite «8. Mai» og skriver bl. a. «Når jeg tidligere har sagt at «8. Mai» slår til to sider, så er jeg fremdeles av den mening at aviser opptrer galt. Vi som står utenfor avisen har derved følelsen av at de ikke alene drar bladet til Sovjet — men med stadige angrep mot USA og England får vi det inntrykk at all den urett som er skjedd etter krigen utelukkende skyldes engelskmennene og amerikanerne. Det er galt.

Etter en grundig undersøkelse av forholdene, kan jeg legge fram beviser for at engelskmennene har vist seg meget ridderlig og hjertelig som overfor de av våre folk som klarte å komme seg bort fra rettsvindelen i Norge. Jeg kan bare nevne følgende faktiske hendelser.

Da «Solbris» var i Weymouth på vei til Brazil, kom det fra Oslo arrestordre på fartøy og mannskap. Istedenfor å arrestere folkene hjalp engelskmennene dem på alle mulige måter. De fikk medisiner, vann, olje og proviant. Altså: Den norske regjeringens arrestordre ble av engelskmennene puffet til side, så det ikke var forenlig med engelsk lov! Dr. Høygård, Støren og dees folk ble av engelskmennene behandlet på samme måte da de måtte søke land på en av kanaløyene.

Uten denne støtte hadde ekspedisjonen aldri klart seg til Spania. Og så i dette tilfelle hadde Gundersen vært ute med en arrestordre, som bare lo av i England.

Praktisk kan du også bruke meg som eksempel.

Myndighetene nektet meg sak i retten, og nektet meg pass, slik at jeg ble låst fast i Oslo, noe som faktisk er død og begravelse for en slik virksomhet som jeg driver, hvor jeg er i dag i London, den nest i Paris, Barcelona — og hvor Washington er 36 timer borte — henvendte jeg meg til den britiske ambassade. I ambasaden tok de seg av min sak.

Det tok oss 12 måneder å gjøre disse personene «nok» i Kina, men det var de også kvalifisert til å skrive under på det fiendtlige dokument som

donnennenes mening, svang de seg lystig til GERALDOS verdensberømte orkester — mens (sjanghalede) norske sjøfolk seilte og sank — og tjente penger til fedrelandets opprettholdelse i London.

Kritikken som ble ledet av en norsk prest som da var i London, ble så rap, og intens at liknende ikke fant sted. Siden ble det bare private ball, bak nedrullede gardiner og i ly av bigamilloven. Det kunne skrives tykke bøker om dette lystige kapittel av fedrelandets veldige befrielse. . .

Da bl. a. kommandør Cornelius sen (senere admiral) foreslo at man skulle få et slags «Storting», valgt av norske i utlandet, for å få litt kontroll med galskapen — så vet du at ikke et menneske var kraftig nok til å få satt dette igjennom. Man hadde antakelig ikke slike forbindelser at man kunne få underrettet Churchill kraftig nok om den norske emigrantødselheten. Dessuten trengte han vel dette marionette-kabinettet av propagandistiske grunner.

Man kan ellers ikke si om Churchill at han ikke grep inn overfor nordmenn som kom rekende. Etter nederlaget i Nord-frankrike, tok

- Fortsettes side 6 -

Hvem har det best?

Av Gun Johannesen

Denne overskrift var å finne i Dagbladet for 19. 1.: «Lands-svikerne har det bedre enn oss sier krigsinvalideene».

Dette var jo en oppmuntring av de sjeldne. Ikke for det — jeg nærer ikke noe spesielt ønske om at andre mennesker skal ha det verre enn oss, nei — så vondt kan en da ikke ønske noen, selv om noen av oss ennå kan ha Grini- og invalideklubbenes aksjoner for hardere rettsoppgjør i erindring. Men nå har vi det godt — vi trives og liker oss her i vårt lille samfunn. Dagbladet bruker tre spalter på å slå fast, selv om det opprinnelig er formannen i Sachsenhausenforeningen, Leif Norstrand som ber myndig-

hetene merke seg det faktum at vi har det bedre enn noen. Stakkars myndigheter. Bare ikke Griniklubben støtter opp med Dagbladet som budbringer — da er jeg redd for at myndighetene må sette i gang et eller annet tiltak for å senke vår levestandard, høyne våre skatter eller simpelthen søke hjelp hos L.O. for å hindre oss adgang til de yrker som vi hittil allernådigst har hatt adgang til. Det er dystre utsikter, men foreløpig får vi altså være glade og fornøyde — det er formastelig å tvile på om vi har det så godt som Dagbladet vil ha det til. En avis har det bl. a. som oppgave å tvinge sannheten inn på sine lesere, og ingen tviler vel på Dagbladets erlige hensikter i den retning.

Etter som jeg husker var Nasjonalhjelpen egentlig opprettet for i første rekke å ta seg av krigsinvalideene. — Det ligger derfor nær å anta for en skeptiker at det er våre (Russlandsførerne) som har fått glede av de 100 millionene. Det er mer grunn til å tro dette da en faktisk aldri har hørt noen klage eller kritikk fra den kant. Og hva skulle disse ellers leve av?

Det er vel og bra å ha helsen i orden — og derfor må vi bare av den grunn holde med Dagbladet at vi har det bedre enn krigsinvalideene. Vi skal ikke hefte oss i sånne småting som at Dagbladet brukte bare oss til sammenlikning. Tenker en over det litt nærmere — og det glemte nok Dagbladet i farten — så har vel alle mennesker det bedre enn invalider.

Vi skal heller ikke klandre Dagbladet fordi de ikke vet at myndighetene i forståelse med L.O. ennå den dag i dag — 7 år etter krigen hindrer fullt ut kvalifisert arbeidskraft til å besette ledige stillinger i enkelte grupper av arbeidslivet. Hadde avisen visst det, ville de nok også kunne gjette seg til at hvis ikke arbeidskraft mangelen i de resterende yrker hadde vært så stor som den er, ville en NS mann og en 100 pst. invalid ha samme betingelser for å kunne klare seg. Og ennå ville vel sistnevnte hatt er viss aktelse og beundring i sneversyntet kretser når han la ut om årsaken til sin invaliditet.

De av oss som har mistet hus og hjem, stilling og formue og nå arbeider i utrivelige stillinger som hverken er trygge eller gir økonomisk sikkerhet er vel ikke så ganske enig med Dagbladet.

Det er forresten symptomatisk at Dagbladet i sin leder i samme nr. skriver så pent om at nå er rettsoppgjøret forbi og at en derfor ikke skal rippe opp mer i det, samt at disse som

«WE LIKE IKE» er mottoet som man i USA åpnet propaganda-feltet for Eisenhowers presidentkandidatur med. I Shoreham Hotel i Washington har senator Duff opprettet generalens hovedkvarter.

USA vi bryte ned motviljen mot Spania

Madrid: Privat til «8. Mai».

Etter hva Deres korrespondent erfarer på vel underrettet hold i Madrid har USA definitivt bestemt seg for å bryte ned de vesteuropeiske staters motvilje mot Spania. Det store amerikanske flåtebesøk i spanske havner var det første ytre bevis på denne linje, og det planlagte militære og økonomiske samarbeide som nå vil følge, vil etterhvert føre til at de vesteuropeiske stater opptar et stadig intimere samarbeide med Spania så å si i amerikanernes kjøl vann.

I Madrid fremheves i kretser som står det spanske utenriksdepartement nær at alt ligger godt til rette for en bedring i forholdet til England og Frankrike. Man vet at Winston Churchill personlig er langt gunstigere til Spania enn general Franco, og at Lee var det. Churchill befinner seg forøvrig i den ømtålelige stilling at

ført 150 millioner dollars om året til støtte av næringslivet og til nødvendige moderniseringer av forsvaret. — Hertil kommer at den amerikanske privatkapital er interessert i å delta i utviklingen av den spanske industri og i moderniseringen av bergverkenes hvorfra man kan få mange viktige råstoffer, ikke minst kvikksølv og wol-

gitt og de norske land alene ikke vil kunne makte i løpet av kort tid å skaffe det forsvarsmateriell som fremmes for å unngå en norsk okkupasjon, og som et tilstøtende militært va-

Tyskland marsjerer snart

Bonn: Privat til «8. Mai».

Etter Winston Churchills hemmelig hetsfulle forhandlinger med president Truman i Washington er det kommet mer fart i behandlingen av Vest-Tysklands deltakelse i vestens forsvar. Dels gjennom indiskresjoner, dels gjennom klare direkte uttalelser foreligger følgende opplysninger:

1. De vestlige myndigheter forbedrer (i forståelse med USA) gjennomføringen av alminnelig verneplikt i Tyskland. I første omgang skal man innkalle 1,250,000 mann i alderen 18 — 21 år.

2. Kjernen i Vest-Tysklands forsvaret blir imidlertid 6 panserdivisjoner og 6 motoriserte infanteridivisjoner, hver på ca. 12,500 mann. Panserdivisjonene skal i første omgang utstyres med ca. 300 tanks. Hæren skal gjennomføres av spesialavdelinger av granatkastere og artilleri. Et taktisk luftvåpen på 75,000 mann skal støtte tropene på bakken.

3. Så langt øst for Rhinen som overhodet mulig skal det stå minst 12 kampklare divisjoner (derav 8 tyske) som dekning for 25 britiske og vest-europeiske divisjoner som skal kunne mobiliseres i løpet av noen dager. — USA og Canada skal i løpet av 60 dager overføre «kjempemessige» land- og luftstridskrefter til Vest-Europa og 90 dager etter et overfall vil Vest-Europa kunne disponere over 100 divisjoner og 6000 kampfly.

4. For å bygge opp de første (og viktigste) 12 tyske divisjonene vil man trenge ca. 6 milliarder dollars. Noen av disse pengene må skaffes tilveie fra USA.

5. Man venter i Bonn at de første innkallelser av tyske mannskaper vil begynne tidlig i sommer.

Holland vil ha Norden med i Europa-staten

Amsterdam: Privat til «8. Mai».

Den kjente nederlandske historiker, dr. W. Verkade uttaler i et intervju at Holland nok ønsker å være med i den nye Europa-stat (Europas Forente Stater), men ikke uten at også de nordiske landene blir med. Holland har også vanskelig for å tenke seg en europeisk sambandsstat uten Englands medvirkning.

Hollands sosiale struktur er langt mer aybalansert enn Vest-Tysklands, Frankrikes eller Italias, hvor det er langt flere sosiale spenningsmomenter. Holland ville føle seg langt sikrere i et statssamband med Norge, Sverige og Danmark, idet disse landene har funnet sosiale former som likner Hollands.

at oppføre seg som granske Direktoratet for Fiendtlig Eiendom. Senatorene Kem, Ferguson og Jenner støtter Wilsons forslag. Direktoratet har administrert fiendtlig eiendom til en verdi av 500 millioner dollars. Forslaget går ut på at kommisjonen må gjøre ferdig sin innstilling i løpet av seks måneder.

«Hodet opp, hodet ned, et minutt på Stalin tenk».

Slik begynner morgengymnastikken i barnehagene i Mecklenburg etter et dekret, som i. 12. 51 ble utsendt av landsregjeringen. Dette blir gjentatt flere ganger og så begynner de egentlige legemsøvelser.

Storm over Nord-Afrika

New York: Privat til «8. Mai».

Forhandlingene mellom Frankrike og de lokale regjeringsmyndigheter i Tunis er brutt sammen, hvoretter regjeringen i Tunis har rettet en offisiell henvendelse til FN's Sikkerhetsråd med anmodning om at FN hjelper Tunis med å sikre seg uavhengighet.

En liknende henvendelse til Sikkerhetsrådet kan også ventes fra de lokale myndigheter i Fransk Marokko, forlyder det i New York. Nord-Afrika er trett av det franske overherredømme og skuffet over den steile franske holdningen.

Fra amerikansk side har man tidligere beklaget seg over at amerikanske økonomiske interesser ble trengt tilbake i Nord-Afrika av franske byråkratiske tiltak.

Et program

Den kjente og uforfede skribent, Hundeavisens red. Anders Lange har valgt annonsefor men som middel for sin politiske virksomhet. I en av sine annonser sier han følgende:

«Folk vil nå vekk fra spekulasjonsbudsjettene, vekk fra offentlige verk fra elektrisitets til jernverket, fra jernbanemonopolet til vinmonopolet, fra postverket til telegrafverket. De vil ha det over på private hender. De vil at bilen skal erstatte jernbanen, at vegene skal overtas av de private og det offentlige snyteri med vegavgift og bensinavgift opphøre. Men de vil beholde de sosiale trygder. De vil ha dem større. Og de kloke vil ha en sterk fagorganisasjon som står helt upolitisk, som hjelper bedriftene til å tjene penger, til å utdele store utbytter, men til gjengjeld levere over til lønns-mottakerne en meget større del av fortjenesten. Men så skal også skattene både hos den enkelte og bedriftene ned. For mere humbug i retning 21-ørstillegg vil man ikke ha. Vekk med de offentlige lommetyver. Nå vil vi leve for oss selv og ikke for direktørene.»

meg i den britiske ambassade. I ambasaden tok de seg av min sak.

Det tok oss 12 måneder å gjøre visse personer «no» i Kina, men da var de også kvalifisert til å skrive under det fåpeligste dokument som noen gang er laget i «landssvik»-oppgjøret.

Når du spør meg om de hånd-gangne nordmenns Londonvirke, så står ialfall endel fram som eksempler på deres manglende selvkritikk:

Den 17. mai 1941 laget de apokalypt Metropolitens største ball på DORCHESTER HOUSE. Mens tyskerne satt i et okkupert Norge og knektet det norske folk etter Lon-

Rendulic løslatt

Tidligere øverstkommanderende for den tyske syd-arme, generaloberst dr. L. Rendulic, ble løslatt fra Landsberg før jul. Ved løslatelsen ble han mottatt med blomster og store ovasjoner. Han tenker nå å vie seg til vitenskapelige studier. Bildet viser generalobersten med sin kone og sønn straks etter løslatelsen. Helt til høyre tidligere alpejeger-general Krätzer.

«Patriotprest»

Vi kjenner de politiske prester som har glemt mesterens ord om, at mitt rike ikke er av denne verden. Det er slike som oppstår, når noe er på ferde og som bruker sin tilvante makt over de enfoldige i politikken tjeneste. De gjør mere skade for kirken enn all den sekularisering, som de selv taler så hårde ord om. Nå har også Tsjekkoslovakiet fått slike prester. Ifølge Vatikanets Radio tilbyr den tsjekkoslovakiske regjering penge premier til de prester som erklærer seg villig til å bli «patriotiske prester». Radioen definerer en patriotisk prest som en rekrutteringsagent, som avlegger besøk hos sine kolleger for å overtale dem til å støtte den kommunistiske regjering. Og så får vi disse, hvor mange det er som faller for Mammon og for hangen til å blandes seg i andre menneskers anliggender.

«Kristelig Folkeparti

arrangerer hele 7 to-dagers politiske kurs i vinter» heter det i partiets presse.

Var det ikke så, at den herre og mester, som disse mennesker påstår å tjene fremfor alle oss andre dødelige, engang sa. Mitt rike er ikke av denne verden?

HELGOLAND

..vil nå av englanderne bli tilbake-levert til den vesttyske regjering. Øya har i de siste år vært brukt som bombemål for det britiske luftvåpen. Bombeøvelsene vil nå bli henlagt til sandbankene utenfor kysten av Cux-hafen. ..

Frankrike. Man vet at Winston Churchill personlig er langt gunstigere til det overgeneral Franco, enn til noe var det. Churchill befinner seg forøvrig i den omtalelige stilling at han, under verdenskrigen lovet Franco Gibraltar mot Spanias velvillige nøytralitet og Spania venter fortsatt på at løftet blir innfridd. Hva Frankrike angår, har man i Madrid lagt merke til at den franske utenriksminister Schuman nylig personlig avla besøk i den spanske ambassade i Paris. Franskmennene er sterkt interessert i en forståelse med Spania på gr. av de vanskeligheter Frankrike har i dag med nasjonalistene i Nord-Afrika. Fra USA venter Spania å få over-

«Danmark et synkende skip»

Den meget kjente danske forfatter og kommunist Martin Andersen Nexø har slått seg ned i Dresden i den russiske sone. Han erklærer at han har bosatt seg her, fordi Danmark er et synkende skip og han ønsker ikke å være i hjemlandet, når det går under.

Stalins nyttårshilsen

til det japanske folk har etter telegrammer i den svenske presse vakt bestyrtelse på vest-alliert hold. Det framholdes at «Stalins budskap bokstavelig er en oppfordring til japanerne om å gjøre opprør».

Sløv Henning Sinding-Larsen:

«Når bondene i Niedersachsen klager over at det kjører allierte tanks over åkeren deres er det utslag av sløvet forsvarsinnstinkt», skriver den beryktede reporter fra Quislingsaken, den åpenbart sløvede Henning Sinding-Larsen i Aftenposten Han må åpenbart ha glemt sin egen «nasjonale holdning»...?

Den polskamerikanske operettstjerne

Jan Kiepura som fortiden er i Hamburg, har dementert rykter om at han skulle ha deltatt i tyskfiendelige demonstrasjoner i Polen. Han har aldri vært i Polen hvor en etter 1945 har beslaglagt hans formue (3 mill. dollar).

Her kommer at den amerikanske privatkapital er interessert i å delta i utviklingen av den spanske industri og i moderniseringen av bergverkenes hvortil man kan få mange viktige råstoffer, ikke minst kvikksølv og wolfram.

Quo vadis.

Det kan gå å leve på en løgn en dag et år, kanskje også en lang tid av sitt liv, men å leve på en livsløgn hele livet til siste slutt, det får følger for individ, samfunn og folk. Alvorlige følger. Den kristelige etikk sier hvilke.

Her har vi sikkert årsaken til den forvirrede verden av idag. Folkene blir ved slagord og allslags uvedvarende løgnaktig propaganda og en servil presse, innpodet en livsløgn der apokalypt må føre til fullstendig oppløsning av all moral og kultur — til kaos.

Når så de der vakt skulle være i et velordnet samfunn, med rett og human fordragelighet som de viktigste folkelige og mellomfolkelige begreper, svikter og går som krylryggede gespenster inn for hemmeligheter og forvirringens svarte kunst, da må det gå galt. Måssommelig oppbygde stats samfunn ramler i grus, avløst av diktatoren — tyrannen. Familielivet oppløses i seksuelle utskielser, alt flyter.

For disse trøstesløse tilstande får de farisæiske politikere og de hykleriske diplomater — de store — de små — ta ansvaret. Folkens degenerasjon er deres verk. Det skal sies her så høyt, at de der har øren å høre med, hører, og det skal sies så tydelig at de der enda har noen normale hjerne-seller i funksjon, må forstå at den vei de politiske og økonomiske toppfigurer går på i dag, ikke kan gi folkene frihet for angst og frykt.

Likegyldig hva disse basunerer ut av løfter — brutte — om lykke og fred, hvis vår ideologi seirer i verden. Ideologier, Øst Vest Statskapitalisme med apokalyptisk autokratisk grunnverdi, dekket under folkedemokratiets løgnaktige kappe. Privatkapitalismen med stjålet demokratisk kledebbon. Begge to et lurvet stykke av samme tøy. Kampen gjelder bare makt, politisk og i enda høyere grad økonomisk. To ødeleggende krige har dette påført den lidende menneskehet og vil gi årsak til den 3dje. Der utdrives ikke djevel med Belsebub.

Og nå du sjangsesleilende Norge. En analogi fra vår historie kan være god å minnes her. År 1388 holdtes Riksting på Akershus slott, hvor da kåredes til dronning og rette husbond at være Magrete Valdemarsdatter. — Riksråd Augmund Finson Sølvertunge og drotssette Erling Vidkunson Lan geleik avgjorde dette for Norge så skjebnesvangre spørsmål, uten egentlig tilslutning av det øvrige norske folk. I all vennlighet innkaltes Håkon Jonson fra Bergen, men sattes inn som fange på Akershus til alt var overstått. Han var en direkte etterling av Harald Hårfagre.

Hvem satt som fange i Oslo 8. mai 1945? Godeste Peer Gynt svar. Dette svar blir noe annet enn å reise i syd og vest i alle slags komiteer og kommisjoner til ingen verdens nytte. Både en flott tur, endel gratulasjoner til hverandre og så ikke å glemme meget god mat og drikke. Peer, du møter nokk knappestoperen før eller senere. Da er det spørsmål om der sitter en NS Solveig og frir deg ved sin

Dagbladet i sin leder i samme nr. skriver så pent om at nå er rettssopprettet forbi og at en derfor ikke skal rippe opp mer i det, samfundet som de kommer med sin giftige tilsiktede trespaltede overskrift på siste side.

Det er ikke Dagbladet sin skyld om vi noen gang skulle få det bedre enn andre kategorier av våre landsmenn, men det er for en stor del Dagbladet sin egen skyld at vi ikke har det bedre enn noen — men verre.

Fra «jernhelens» dager.

Forholdet Falkenhorst—Terboven

En gang i 1942 ble en av mine daværende kolleger innkalt til Falkenhorst i anledning et faglig spørsmål. Under samtalen gikk døren plutselig opp og uanmeldt trådte Reichskommissar Terboven inn i værelset og begynte med en gang — uten å ta hensyn til min kollega: Nå, general hvor blir det av kjøttet vi skulle ha?

FALKENHORST svarte meget behersket at det ikke var anledning til å kunne regne med ytterligere økning av kjøttleveransen.

TERBOVEN for ubehersket opp, men ble avbrutt av

FALKENHORST: Excellens — Norge importerte før krigen så og så meget islands fårekjøtt, så og så meget argentinsk oksekjøtt, så og så meget o.s.v. — skaff oss en kompensasjon for disse kvanta — så vil det også bli noe mere til Deres anvendelse, men ikke før.

TERBOVEN: (for opp i ubehersket sinne). Der Führer skal bli underrettet omgående.

FALKENHORST: Der Führer er allerede underrettet av meg, og jeg har allerede i går hans aksept.

Derpå for Josef ut av døren — mens Falkenhorst trakk på skuldrene og med en oppgivelsens gestus til min kollega kort og formelt ba om unnskyldning «for avbrytelsen». XO.

Den tidligere statsadvokat i denazifiseringssaker i Nordrhein Westfalen Robert Saalwächter vil i februar måtte stå til ansvar for bedragerier, korrupsjon og rufferi som han har utført i embets medfør. Siden 1950 har han sittet fengslet.

Atomvitenskapsmannen Potecorvo som i oktober 1950 flyktet fra England, skal i den kinesiske provins Cjnkang ha oppdaget betydelige uranforekomster.

Etter hva det forlyder arbeider han der sammen med Kinas fremste geolog dr. Wong Wen-Hau.

Den tidligere tyske øverstkommanderende i Hellas, general von Andreae er blitt løslatt fra sitt fangenskap i Aten. Han ble i 1946 dømt til livsvarig fengsel.

kjærlighet fra alle vanskeligheter eller du skal med August gå utfor stupet, sammen med hele den fåpelige saufløkk. Til avgrunns med hele vidløftigheten.

QUO VADIS?
Ola Ottoson Grøvdal

Redaktør
Arvid B. Arntzen

Forretningsfører
Per Kvendbø

Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Er også dette bare en lapp papir?

I Stortingets møte 5. desember 51 ble det vedtatt, at Stortinget skal tiltre Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter (St.prp. 83-51). Konvensjonen ble vedtatt på ministerkomiteens møte i Roma 3. 11. 51 og undertegnet dagen etter av de medlemsstater, deriblant Norge. Senere er den undertegnet av medlemsstatene i Europarådet og benevnes etter dette som Europarådets konvensjon.

Forskjellen mellom FN's menneskerettighetserklæring, som ble vedtatt 10. 12. 48, og Europarådets konvensjon er at den førstnevnte er en prinsipperklæring, som ikke er ment å skulle være juridisk bindende for medlemsstatene. Den har ikke form av en overenskomst og er ikke blitt ratifisert. Europarådets konvensjon er derimot bindende for medlemsstatene og skal ratifiseres på vanlig måte av de stater som har undertegnet den. I St. prp. nr. 83-51 sies det, at gjennom Europarådets menneskerettighetskonvensjon er beskyttelsen av menneskerettighetene for første gang gjort til gjenstand for en alminnelig internasjonal konvensjon. Enhver medlemsstat har etter konvensjonen rett til å påtale brudd på menneskerettighetene i en annen medlemsstat, også når dette skjer overfor en annen medlemsstats egne borgere. Organisasjoner og individer er gitt klagerett, hvor vedkommende medlemsstat uttrykkelig har anerkjent en slik rett. Det heter herom i Konvensjonens artikkel 25: «Kommissjonen kan motta klager, rettet til generalsekretæren i Europarådet, fra enkeltpersoner, ikke-statlige organisasjoner eller grupper av enkeltpersoner som mener seg å være utsatt for krenkning fra en av de høye Kontraherende Parters side, av de rettigheter som er angitt i denne konvensjon, forutsatt at den høye Kontraherende Part som anklagen er rettet imot, har erklært at den anerkjenner kommisjonens kompetanse til å motta slike klager».

Om dette sier St. prp. nr. 83-51: «Individer og organisasjoner har etter artikkel 25 bare klagerett overfor Kommissjonen, når den stat klagen er rettet imot har erklært at den anerkjenner kommisjonens kompetanse til å motta slike klager. Utenriksdepartementet har i brev av 15. februar 1951 spurt Justisdepartementet om Norge bør avgi en slik erklæring etter artikkel 25. Justisdepartementet har i brev av 19. februar s. å. svart, at det antas at spørsmålet om Norge bør avgi en erklæring om anerkjennelse av klagerett for individer og organisasjoner bør utstå til man har vunnet noen erfaring om hvordan konvensjonen virker i praksis. Utenriksdepartementet har sluttet seg til dette standpunkt».

Det har Stortinget også gjort, og dermed er vi like langt. De tidligere NS-folk kan således ikke bringe sine klager inn for konvensjonen, noe som Justisdepartementet altså har gardert seg imot og det av innlysende årsaker. Heller ikke er den avgjørende bestemmelse i konvensjonen om domstol og domstolbehandling i art. 46 avgjort, og den må altså i tilfelle senere bringes inn for Stortinget. Og — så lenge det ikke er gjort, vil faktisk denne konvensjon ikke tre i kraft for vårt vedkommende. Det hele er således en papirbestemmelse og er betegnende både for FN og Europarådet og vår befatning med dem. Så snart man står overfor gjennomføringen av de praktiske realiteter, viker man tilbake. Moseid sa om dette under stortingsdebatten bl. a.: «Det viktigste prinsipp i konvensjonen er nettopp dette, at det skal være en betryggende saksbehandling. Ingen må kunne dømmes uten etter lov, ingen må kunne straffes uten etter dom. Her vil man altså gå inn på den linje som dessverre følges av andre land — det kan godt være, vi får innrømme det, at

Nils Vikdals kremasjon

Fredag den 18. januar ble lærer Nils Vikdal kremert. Gravkapellet var fylt til siste plass da sørgehøytideligheten ble innledet med «Ennu et streif kun av sol» av Agathe Backer Grøndahl. Kapellet var vakker pyntet med lys og et veld av blomster. De mange kranser som dekket baren ga et utvetydig vitnesbyrd om hvor stor Vikdals venneskare var.

Frk. Anny Lillevik sang den vakre sangen «Lykksalig, lykksalig» og etterat forsamlingen hadde sunget «Gud når du til oppbrudd kaller» forrettet res. kap. Wilmann.

Etter talen sang forsamlingen «Tenk når en gang den tåke er forsvunnet», og Anny Lillevik sang «Jeg er en seiler på livets hav».

Det ble lagt en rekke kranser på baren, både fra slekt og venner og institusjoner, som avdøde hadde vært knyttet til. Fru Vikdal la en krans på baren som en siste hilsen og takk for alt han hadde vært for henne. Lensm. Gammelsæther la ned kranser fra avdødes bror og øvrige familie, fra seg selv og sin familie og fra Alfred Gammelsæther. Han nevnte Vikdals enestående evne til å komme i kontakt med folk, det gode forhold som alltid

Svenske tall

Den svenske finansminister har overbrakt riksdagen et nytt rekord budsjett på ialt 7, 865 millioner kr. hvorav vel 1½ milliard til forsvar, som er den nesthøyeste post på budsjettet. Den høyeste er sosialvesenet med 1,760 millioner. Den tredje høyeste er kirke- og skolevesen med 785 millioner. I skatter og avgifter regner man med en inntekt av 6,947 millioner. Budsjettet er oppgjort med et overskudd på vel en milliard eller nøyaktigere 1,056 millioner kroner.

De svenske statsbaner hadde i budsjettåret 1950—51 et driftsoverskudd på 43,3 millioner kr. Herav er 36 mill. brukt til forrentning av statsbanens kapital, hvorefter det regnskapsmessige overskudd oppføres med 7 mill. kroner.

Fru Görings juvler

Hermann Görings etterlatte juvler som er taksert til 150,000 D-mark, har vært oppbevart i den bayerske statsbank i München. Ifølge domstols beslutning vil fru Göring nå få utlevert størstedelen, idet bare 30 prosent av formuen kreves avgitt, meldtr et telegram til svenske aviser.

AD sprogsaken

Skulle det ikke være mulig å få ordet heimel ut av det forøvrig så vanartede offisielle språk? Det hører ingensteds hjemme, har intet med heim å gjøre, men kommer av verbet å hjemle. Er det kanskje også noen

hadde eksistert mellom ham og hans nærmeste, og hans kjærlighet til hjem stedet, som han besøkte med regelmessige mellomrom.

Redaktør Hoel la en krans på baren fra Romsdalspostens styre. Nils Vikdal hadde mange interesser, og en av dem var avisarbeid, sa redaktør Hoel. Romsdalsposten har gjennom årene nydt godt av hans virksomhet og dyktighet på dette område. På styrets vegne vil jeg rette en innerlig takk til Nils Vikdal for hans arbeids-evne, pågangsmot og innsatsvilje. Til dette vil jeg også knytte en personlig takk for godt vennskap, godt kameratskap og godt samarbeid i mange år og under skiftende forhold.

Alfred Bunes la ned krans på vegne av funksjonærer og arbeidere i Romsdalsposten. Det er rart å tenke på at Vikdal er borte. Noen få dager før jul var han i full sving i avisen. Vi trodde at han snart skulle være tilbake igjen og vi kunne nesten ikke fatte det da vi fikk budskapet om hans bortgang. Bunes takket på vegne av personalet og lyste fred og signing over Vikdals minne.

Skolebestyrer O. A. Holden la ned krans fra venner innen lærerpersonalet ved Kristiansunds Folkeskole med takk for trofast og godt vennskap, for kameratskap og som yrkesbor. Vi vet at han hadde et rommelig hjerte og en hjelpeende hånd — de bare overfor sine venner, men derfor alle som kom til ham. Vi sørger oppriktig over hans tidlige bortgang.

Ingeniør Lars Kvendbø la en krans på baren fra Forbundet for Sosial Oppreising. Denne krans skal være et symbol på takknemlighet fra de titusen mennesker som Nils Vikdal har gitt et nytt livsmot, sa Kvendbø. Kirkeverge Thorsen la ned krans fra Årene Møllerop.

Til tonene av Ole Olsens «Solefalls-sang» ble katafalken senket.

Olympiakomiteen som overdommer

Norges olympiakomite har med 23 mot 2 stemmer erklært, at ingen som er «dømt for landssvik», kan representere Norge ved de olympiske vinter- eller sommerleker.

Var det ikke så, at alle de, som har sonet den straff, som de var ilagt ved de politiske domstoler, snarest mulig skulle føres tilbake til samfunnet? Det er visst bare teori og snakk, for Olympiakomiteen har uten videre satt seg som overdommer og holder de tidligere NS-folk utenfor sin krets, og denne komite synes ikke å være alene. Nesten alle veier synes stengt av selvbestaltede overdommere.

Nåvel, det betyr ikke stort. De tidligere NS-folk har vennet seg til så meget og vet, at de bare ved egen innsats kan vinne sine samfunnsrettigheter tilbake. Imens gjør de sin innsats i næringslivet på en måte, som det står respekt av overalt. Og så får de nøye seg med å drive idretten for idrettens skyld og ikke for supereksklusivens og

Ved vendepunktet

De mange framstående menn av alle yrker, jurister, geistlige, riksdagsmedlemmer o.s.v. som har underskrevet det danske framlegg om revisjon av landets rettsoppgjør betegner et lyspunkt på dette område. Ja, det betyr kanskje også et vendepunkt.

Hovedinnvendingene mot oppgjøret i Danmark er de samme som vi har framholdt her i landet: straffen er idømt etter en lov som ble gitt tilbakevirkende kraft og ulikheten for loven under selve oppgjøret. Hele «rettsoppgjøret» stred mot grunnloven og menneskerettighetene. Og enda var ikke det danske oppgjør på noen måte av slikt omfang som det norske.

Det er betegnende at disse menn framholder som et sterkt unnskylpende moment den danske regjeringens ubestemte holdning like over for tyskerne. Men denne regjering var dog i landet, mens vår hadde flyktet. Her måtte hvert menneske selv prøve å finne ut hva som var til landets beste.

Danmark er et eldre kulturland enn Norge. Det er derfor ikke noe å undres over at dette framlegg har sett dagens lys der. Man føler sterkere der enn her behovet for å gjenreise rettsstaten. Man føler «rettsoppgjøret» som en plett på Danmarks ære. Landet skal igjen innta sin høye plass blant kulturstatene.

De samme tanker er heldigvis også dukket opp hos noen av våre ledende kulturpersonligheter og hos stadig fler av bygdenes beste folk. Her har man en lang tradisjon å bygge på når det gjelder lov og rett, her bor folket spredt så de får tid til ettertanke og overveelse.

Leiegårds- og boligblokkmenesket ligger under for massesugestienens uhyggelige virkninger — de er mer enn andre ofre for sine politiske førere og forførfere.

Av våre ledende politikere kan vi ikke vente oss for meget ifølge det engelske ordtak at «det skal tre generasjoner for å skape en gentleman». Desto større grunn er det nå for vårt lands ledende menn på det kulturelle område å samle seg om et begrunnet framlegg om revisjon av «rettsoppgjøret» her i Norge. De år som er gått etter krigen har gitt grunn-

lag nok; disse år har avslørt «rettsoppgjørets» uhydlige juridiske og moralske feil.

Vi har først og fremst de 4 høye sterettsdommere som stemte for at det ikke var straffbart å være medlem av NS. Vi har professor dr. jur. Skeies uttalelser, vi har ad vokart Smedals og major Langelands bøker og meget, meget mer. Her er i sannhet materiale til å åpne øynene på alle som vil se.

La oss da få se, at også i vårt land vil alle rettenkende kristne, jurister, vienskapsmenn, stortingsmenn og bøndernes førere fylke seg om et slikt opprop som det danske.

Ikke bare for å bøte øvd urett, men like meget for å hevde landets tradisjon som kultursasjon.

Men det haster!

V.

Julen i USA krevde 1350 liv

Over 1350 personer i USA omkom ved ulykker i jule- og nyttårshelgen, melder telegrammer til svenske aviser. Trafikkulykker krevde 900 liv og branner 200.

Et skip i uken fra vesttyske verft

De vesttyske skipsbyggerier regner med å kunne sjøsette at skip pr. uke i 1952, og produksjonstempoet betegnes i telegrammer fra London til svenske aviser som helt oppsiktsvekkende. I Hamburg og Bremen arbeides det nå i skift døgnet rundt i områder som for 6 år siden bare var et villniss av ruiner etter de allierte bombeangrep. Den tyske sjefartsminister Hans Seeböhm meddelte ved nyttårsskiftet at i siste halvdel av 1951 var det sjøsett et skip hver 9. dag.

Komiteer pluss konferanser - fred?

Jo, da. Det arbeides som vanlig meget energisk for freden. La oss blant annet nevne fra de siste dagers hendinger at Sikkerhetsrådet har vedtatt et spesielt utvalg som skal «behandle saken», muligens på en annen måte eller av andre folk eller i et annet lokale enn før. FN's Rådsforamling trer desuten sammen med det allerførste, bebudes det. I samme for mindelse trer det også sammen et utvalg i Benelux-landene — og det stilles svære forhåpninger til resultatet. La oss ikke glemme at «Europarådet» hadde nytt møte forleden, hvor den såkalte Schumannsplanen skulle «behandles». Av de beslektede tiltak må ikke utelates foreningen «En Verd»s møte forleden, hvor fredsspørsmålet ble inngående drøftet i samband med konferansen om spørsmålet som

«Vi er klovner»!

De Forenede Staters hjemmevernfolk er blitt enig om en runding protest til myndighetene mot de nye hjemmevernuniformen. Den er grotesk, sier de forfornede hjemmevernfolk. Vi ser ut som klovner, som verdensrumspoliti eller fallskjermjægere, men aldri som vi burde se ut. Uniformen er en blå overall, hvit hjelm og hvite gamasjer.

De ser ikke så særlig innbydende ut våre egne heller, men de er i alle fall bedre enn de engelske uniformer som en eller annen foretaksom engelsk borger har pratet på vårt for svar i den hysteriske tiden. Om norsk klima passer de jo ikke til. Men de

etter dom. Her vil man altså ga inn på den linje som dessverre følges av andre land — det kan godt være, vi får innrømme det, at det samme i noen grad kan ha vært brukt også hos oss — at administrative myndigheter og i høyeste grad politiske myndigheter skal kunne felle dommer om de enkelte menneskers eller lands forhold på dette viktige område. Jeg tror det ville være helt i strid med hele det grunnsyn og de prinsipper som har skapt denne konvensjon og den universielle erklæring om menneskerettighetene i FN og de synsmåter som ligger til grunn for våre grunnlovsbestemmelser på dette område, om man her knesatte en slik behandlingsmåte og lot de administrative myndigheter tre isteden for og erstatte domstolene».

Moseid rørte her ved et ømt punkt og den eneste som svarte var komiteens formann, Utheim, som trodde at forholdene i vårt land ligger slik an, at vi neppe kan risikere å få en klage fra en annen medlemstat over at vi misbruker menneskerettighetene. Nei, det kan vel være så, for alle har sine svin på stien, men det gjør ikke saken bedre. Vår konklusjon er altså: Det hele er inntil videre en lapp papir og intet annet, når det blir spørsmål om å bruke konvensjonen i praksis.

Vi skal allikevel, selvom konvensjonen ikke har noen aktuell betydning for oss, gjengi noen punkter av den:

Art. 3: Ingen må bli utsatt for tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

Art. 5: Den som pågripes eller fengsles i samsvar med § 1 (c) i denne artikkel, skal straks fremstilles for en dommer eller en annen embetsmann som ved lov er gitt domsmyndighet, og skal ha rett til å få sin sak pådømt innen rimelig tid eller til å bli løslatt i påvente av rettergangen.

Art. 6: Ved avgjørelsen av spørsmålet om hans borgerlige ret-

igheter og forpliktelser eller av en strafferettslig anklage mot ham, har enhver krav på upartisk og offentlig saksbehandling innen rimelig tid ved en uavhengig og upartisk domstol opprettet i henhold til lov. ... Den som er anklaget for en straffbar handling skal ansees uskyldig inntil hans skyld er bevist etter loven.

Art. 7: Ingen skal dømmes for en handling eller unnlatelse som på den tid da den ble begått ikke var straffbar etter nasjonal eller internasjonal lov. Heller ikke kan der idømmes strengere straff enn den som kunne pålegges på den tid da lovovertrædelsen fant sted.

Art. 8: Enhver har rett til respekt for sitt privat- og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.

Art. 14: Utøvelsen av de rettigheter og friheter som er anerkjent i denne konvensjon skal sikres uten noen som helst diskriminering på grunn av kjønn, rase, hudfarve, språk, religion, politisk eller annen mening, nasjonal eller sosial opprinnelse, tilknytning til nasjonal minoritet, eiendom, fødsel eller noe annet forhold.

Det er vel ikke verd at vi gjengir mere. Alle de, som har vært gjenstand for den politiske forfølgelse her i landet og som ennå ligger under den, tenker vel sitt og er klar over, at en slik konvensjon brukt etter dens ånd og bokstav ville ha skapt bølger her i landet. Men — det har de høye herrer gaddert seg imot ved sine forbehold, og dermed er i grunnen alt sagt om menneskerettighetene og deres praktiske betydning.

alt. Og så får de nøye seg med å drive idretten for idrettens skyld og ikke for supernasjonalismens og premienes skyld. Det er jo til syvende og sist arbeidet som teller tross alt idrettshysteri.

LARS.

gelsk borger har praktket på vårt svar i den hysteriske tiden. Og norsk klima passer de jo ikke til. Men de skal kanskje brukes helst utenlands i påkommende tilfelle, når vi påny blir etterlatt for å klare oss selv. De har jo øvelsen.

!!

Det hendte seg før jul, at noen ivrige sjeler ville sende julegran til Paris. Det ville sikkert ha vært en god Norgesreklame og kanskje også det ville falle litt ære på initiativtakerne. Men — Paris sa nei, og på fransk vis hyllet sitt avslag inn i unnskyldende ord om at Paris ikke hadde plass til noen julegran på sine åpne plasser. Den egentlige årsak synes imidlertid å være en annen. Første julen, da tyskerne rådde i Paris under den annen verdenskrig, pyntet de byen opp med en julegran etter de beste norske mønster. De ville jo gjerne innynne seg hos pariserne. Og dengang kunne ingen si nei. Nå har vi fått dette nei — for franskmennene vill ikke ha noe, som kan minne dem om dengang da de ble overrendt av tyskerne. Vi kan forstå dem, selv om julegranen mere enn noe annet skulle være fredens og fordragelighetens symbol. For — fred og forståelse passer ikke inn i dagens politikk, selvom alle folkeslag sukker etter en tid med fred uten frykt.

et møte forleden, hvor fredsspørsmålet ble inngående drøftet i samband med kontingentspørsmålet som er blitt særlig aktuelt på grunn av konkurranse fra likesinnede organisasjoner. Vi nevner dessuten i fleng at A-paktlandene har strammet seg opp og nedsatt en ny kommisjon til å «behandle» spørsmålet om fredens beskyttelse. «Den internasjonale Bank» er også et begrep som en må regne med for fremtiden, — i alle fall skal denne institusjonen også forsøke å gi fredssaken et avgjørende puff framover, heter det i utlandets optimistiske meldinger. Vi hadde nesten glemt at «Den skandinaviske Union» hadde møte forleden dag, — det var de mer lokale fredsproblemer som skulle finpuskes ved nedsetting av en nemnd.

For en som fremdeles nøyer seg med å følge fredsarbeidet fra et mer beskjedent plan, ser det nesten rotet ut denne flettverket av kommisjoner, pakter, komiteer og organisasjoner som skal sørge for freden. Men det er vel slik det best gjennomføres for ikke å komme i konflikt med de demokratiske samarbeidsformer. For mange er det sikkert tilstrekkelig garanti at Churchill berømte Vinmonopoltegn spriker i været når det nå og da kan trenges en liten oppkvikker. Og så vet vi jo at det både øst og vest i verden fremstilles atombomber i såvidt stor målestokk at det skulle være sjangse for fred bare av denne grunn.

J. Dahl.

Utenrikskronikk

Jan Masaryk og demokratiets fall

Den kommunistiske omveltning i Tsjekkoslovakia for snart fire år siden vakte harme over hele den vestlige verden, og siden dengang har det blåst en østlig vind over alle vasallstatene. Har men er ikke bare i Vestverdenen stor og vekkende, den stiger også innenfor Tsjekkoslovaskiets grenser og kan nåsomhelst vokse til en krise.

Tsjekkoslovakiet har alltid vært omfattet med den største sympati i Norge, og Bjørnsons iherdige kamp for slovakene vekket hele verden i sin tid. Men siden er meget hendt. Man skal være oppmerksom på, at både landets første president, Masaryk, og hans etterfølger Benesj opprinnelig var tilhengere av Habsburgrikets føderalisering, men under den første verdenskrig kom Habsburgerne under tysk innflytelse og dermed var det gitt, at tsjekkerne fantt tiden inne til å søke selvstendighet. De fikk den, men de glemte sine egne minoriteters interesser og dermed ble staten svak innad som utad.

Tsjekkoslovaskiets undergang skyldtes for en vesentlig del, at Hitler kunne gjøre bruk av den sudettske opposisjon, av de slovakiske bestrebelser for autonomi og av de ungerske krav om grenserevisjon, og tsjekkene var ikke uten skyld i det. Under den annen verdenskrig kom det opp flere planer om en ny føderasjon og den tidligere statsminister Milan Hodza fremla et forslag, som vestmaktene forsømt å ta standpunkt til, mens Sovjetsamveldet var apsolutt imot. Og så kom president Benesj's fundamentale feilspekulasjon, da han i 1943 innlot seg på forhandlinger i Moskva. Det førte til hjemmefronten og kommunistenes ledelse av den. Vi har vel også hatt litt føling med denslags dumheter, men hos oss var lykken bedre enn forstanden tiltross for de mange politiske analfabeter som blandet seg opp i spillet. Vi skal ikke her rippe opp i Benesj's bedrøvelige og endelige kapitulasjon og hans død i sorg og isolasjon, men vi bør lære av ham, at det ikke nytter å lefle med de

indre fiender, som ikke følger spillets regler.

Det er imidlertid en annen mann, vi skal beskjeftige oss litt med i dag, og det er Jan MASARYKK, sønn av den store president og Tsjekkoslovaskiets utenriksminister i de første vanskelige år etter den annen verdenskrig. Han var vestorientert og hvis han hadde fått leve og styre med de utenrikspolitiske saker, ville alt ha sett annerledes ut. Men han ble myrdet, ja myrdet. Det ga ekko over hele verden, men det var allikevel få som forsto, hva det kom til å innebære, og det var først da kommunistene foretok sitt store kup, at verden for alvor våknet.

Masaryk ble myrdet 10. mars 1948. Alle vet fra de offisielle telegrammer at han ble funnet død på plassen nedenfor sin fjerde etages leilighet i utenriksministeriets bygning, men spørsmålet har hele tiden vært: Mord eller selvmord i fortvilelse over utviklingen. Det røde regime beholdt masken til det siste og ga Masaryk en storstilet statsbegravelse og forkyndte at han hadde tatt sitt liv i fortvilelse over de urettferdige beskyldninger om forræderi mot sine idealer, som ble rettet mot ham av venner i Vesten. Men det har lenge vært en stor krets av gamle venner som med forakt avviste disse på-

stander og hevdet at han var blitt kastet ut av vinduet — en forøvrig ikke ukjent prosess i landets politiske historie. De avgjørende beviser for dette hadde man dog ikke, men nå er den høyt ansette utenrikspolitiske redaktør av «New York Times» C. L. Sulzberger fremkommet med en oppsiktsvekkende erklæring og hevder, at de soleklare beviser for mordet er blitt smuglet ut av Tsjekkoslovakiet og allerede er blitt verifisert av flere av vestmaktene etterretningsvesener og i det minste av en utenriksminister.

Det dreier seg her om en rapport, som den politilæge som hadde vakt hin 10. mars 1948, har avgitt før sin død. Det er den kjente kriminolog, dr. Teply, som døde få måneder etter Masaryk, men som dikterte sin beretning forinnen, og denne er nå omsider blitt bragt ut av Tsjekkoslovakiet.

Dr. Teply forteller hvorledes han den 10. mars 1948 ble vekket kl. 5 om morgenen og fikk ordre om øyeblikkelig å komme til utenriksministeriet. Han ble da ført inn i et rom og stillet overfor et lik. Til sin forferdelse gjenkjente han Masaryks pysjasmaskledte legeme. Han ga en politimann ordre til å knappe opp pysjamasen, og da konstaterte han en rekke merker etter kraftige slag og skrammer. I nakken konsta-

terte han et sår, som formodentlig skyldtes et projektil av kaliber 7,65 og den første tanke som slo ned i ham var, at det forelå et motbydelig, dyrisk mord. Under den fortsatte undersøkelse konstaterte han at Masaryks føtter var knuste og at hans hender bar merker etter desperat kamp.

Liket ble båret til Masaryks leilighet, og straks etter kom innenriksminister Vaclav Nosek, sjefen for det hemmelige politi, og den senere utenriksminister Vladimir Clementis, han som senere ble arrestert og hvis skjebne ingen utenfor den innviede krets kjenner. De nådde inn i Masaryks leilighet før dr. Teply, og da denne kom opp, var man allerede i gang med å utslette sporene etter den kamp som tydelig hadde funnet sted. Tunge møbler var veltet, tepper var skjøvet vekk og det var et kaotisk skue.

Da politibetjentene hadde ordnet sengen så noenlunde, ble Masaryks lik lagt på den, og Nosek, som hadde fulgt opptrinnet gikk da bort til vinduet, stirret ut og sa alvorlig: Selvmord. Da imidlertid dr. Teply innvendte at det ikke kunne være tale om selvmord, ga Nosek ham ordre om å gå ut og vente i et annet rom. Kort etter kom en person med et håndkle over armen, hvisket noen ord til Nosek og Clementis og gikk inn i soveværel-

set. Der tilbrakte han en halv time alene, hvoretter Nosek tilkalte alle i leiligheten og tok dem i ed på at de hverken hadde sett eller hørt noe.

Tre måneder senere døde dr. Teply plutselig på sitt kontor i det Pragske politis hovedkvarter. Det ble sagt at han hadde tatt en for sterk innsprøyting. Men man spør seg selv: Hvilken innflytelse hadde Noseks og Clementis's nærvær hin årle morgen på hans senere skjebne? Det har åpenbart ikke vært sundt å ha kjenskap til begivenhetene i utenriksministeriet den morgen. Men — Clementis er i alle fall dumpet ned i den grav, som han grov for sin forgjenger, og der blir han vel inntil hans plutselige dødsfall kunngjøres fra Prag.

Etter «New York Times» utenriksredaktørs avsløringer ventet man nå på at dr. Teplys redegjørelse blir offentliggjort i sin helhet. Og dermed vil et nytt kapittel i Tsjekkoslovaskiets historie være kjent for allverden. Men det blir ikke det siste. De Moskvatrenede tsjekkiske kommunister er bare marionetter, og tsjekkisk nasjonalisme og slovakisk patriotisme vil en vakker dag våkne til handling, og kanskje da vil nye menn ta makten og gjøre godt igjen alt det som er syndet — ikke bare i Prag, men likemeget mot de minoriteter som forblør i avmakt og tyranni.

Når U.S.A. våkner vil det slå kommunismen ned

Det kunne ikke benektes, at nazismen hadde slått ned kommunismen til fordel for den vesterske sivilisasjon, sier feltmarskalk Carl Gustaf Mannerheim i sine memoarer

U. S. A. har satt seg som oppgave å slå kommunismen ned, hvor som helst den påtreffes i verden. Det har endelig gått opp for Sambandsstatene at den største fare som truer folkenes frihet er kommunismen, men Roosevelt så ikke dette klart for seg, derfor «solgte han Vest-Europa til Stalin på Jaltakonferansen». Men så skal man også erindre at Roosevelts blod ikke var helt rent for jødisk innslag. Det er derfor en lykke for den siviliserte verden at Truman og kongressen endelig har fått øynene opp for den fare som truer den siviliserte verden, og at de har tatt motforholdsregler. Man har eksempler nok for hvordan Stalins makt har bredt seg til Kina, Korea, Indonesia og Balkanlandene, Polen og Øst-Tyskland osv. Kong Edward VIII og feltmarskalk Mannerheim var oppmerksomme på faren og så klart for seg Tysklands kamp mot kommunismen! General Mannerheim skriver bl. a. i sine memoarer:

«I januar 1938 fikk jeg som oppdrag å representere Finnland og republikkens president ved kong Georg V's bisettelse. Noen dager etter høytideligheten avla jeg avskjedsvisitt hos kong Edward VIII. Kongen ledet samtalen inn på Tyskland og spurte, om jeg nylig hadde besøkt landet, og om hvordan jeg så på situasjonen.

Jeg fremholdt, som min mening, at hva man enn tenkte om nazismen, kunne det ikke benektes, at den hadde slått ned kommunismen til fordel for hele den vesterske sivilisasjon.

Kongen uttalte, at han også så saken på den måte. Jeg antydte videre, at man ikke burde la følelsesbetonte grunner innvirke på sin innstilling overfor dette land: En dag ville nazistene bli avløst av et annet, men som en utvilsom vinningsgjenssto det faktum, at kommunismens makt i Tyskland var blitt knust. Også kongen så i kommunismen en verdensfare og sa:

I forårs satt Litvinov hos meg og fortalte, at det var Trotsky som propaganderte for verdensrevolusjonen, men at makthaverne i dagens Russland ikke arbeidet mot noe sådant mål. De ville bare i sitt eget land virkeliggjøre sine ideer om den statsform og de sosiale tilfakt som de anså for de beste, men noen utenlandsk propaganda gikk ikke inn i dette program. Dette forsøkte han å innbilde meg, som kjennet merst godt til deres virksomhet ikke bare i England, men også i Frankrike og Sør-Amerika.

Under den fortsatte meningsutveksling nevnte jeg, at det lot til at panikk behersket verden — i et hvert fall når det gjaldt Frankrike. Det var en stor oppgave å forsøke å få nærmet Tyskland og Frankrike til hverandre, og det skulle ikke være så umulig. Kongen uttalte, at han ikke sto fremmed for tanken om en forsoning mellom vestmaktene og Tyskland.

Kirkens tjener

I statsråd 11. januar er Fængsels og hospitalsprest i Trondheim, Brynjolf Olander Stuve, utnevnt til sokneprest i Malvik. — Vi vet ikke, hvem vi skal lykkønske, fængselsfolket eller Malvikingene. Det var pastor Stuve som i hine onde dager gikk rundt på de trange sellene og dømte alle de unge frontkjempere tid døden. Han hadde den oppskrevet i sin lille notisbok og han refererte sine dødsdommer med et uhyggelig smil på lebene. Heldigvis var det så mange mannfolk bl. de fanger som hadde det litt mere fritt, at noen av dem gikk i den uhyggelige prests fotefar og ga de utmattede gutter en oppstiver. Men glemt blir ikke en slik fremferd av en kirkens mann. Da han hadde drevet det lidt for vidt på Volla kretsfengsel, måtte han tilslutt under en søndagsgudstjeneste be fangene om tilgivelse for sin fremferd. Og den fikk han. NS-folkene er raus sådan.

Den tyske ungdom og Norge

Lektor ved Hamburgs universitet, dr. Adolf Hirtschulz, skriver i en artikkel i Morgenbladet om den tyske ungdoms syn på Norge bl. a.:

«Det er en gammel erfaring vi kan gjøre hver dag, at den hater et fremmed land eller folk mest, som aldri har sett det eller gjort personlige erfaringer med det. — Mens den som har lært et land og folk å kjene, som regel også har lært å akte det og holde av det. Jeg for min del vet ikke noe annet folk jeg kunne være gladere i enn i Deres. Kan det forbaure dere at de beste blant soldatene som kom til Norge, var blitt Norgesvenner da de forlot Deres land?

Disse guttene våre må nå selvfølgelig vente. Men de er unge. Og dere skjønner at de derfor ennå ikke har lært hva vi eldre vet: at det å vente og til og med kanskje å vente forgjeves er faktorer som kan utvikle et menneskes karakter og kultur og prestasjoner. De er unge og utålmodige, og de er i fare for til sist å bli trette. Og det er nettopp denne prosess, vi kan iaktta her hos oss angående Norge nå.

Dette er forklaringen hvorfor den tyske ungdommen etter hånden og helt ubevisst er begynt ikke lenger å se på Norge i samme grad som straks etter krigens slutt. Det er ingen lang tid å måtte vente i 6 år for å komme til et land man er glad i. Men den er lang for en ungdom som er utålmodig fordi den ønsker å kunne følge sitt kall.»

Tola.

Skriften på veggen

En rettelse.

Jeg pleier ikke å ta prentefeil eller ombrekkerfeil så høytidelig, særlig når de forekommer i publikasjoner som skal leses av opplyste og intelligente mennesker, som nok er i stand til å utpønske meningen.

Når jeg denne gang gjør en unntakelse fra regelen, kommer det av at jeg fra utenforstående hold er anmodet om å gjenta — i riktig form — det nederste avsnitt i annen spalte i min nyttårsartikkel. Det står slik i manuskriptet:

«Men negerjustisens ofre, vi som kjemper for sannhet og rett, vi svinger ikke kappen etter vinden. Vi går videre på den vei som vi ikke selv har valgt, men som vi er tvunget inn på av indre uimotståelige krefter, den vei som vil og skal føre til seir. Trass for søk på å knuble oss ved parolen om «ro omkring rettsoppgjøret», trass politi og påtalemyndighet, hakk i hel, trass presse, skole, kringkasting og prekestol som har ført falsk vitnesbyrd imot sin næste, trass statsmaktens mange mektige «apparater» som er satt inn imot oss, trass lokketoner den ene dag og skremser den neste, trass løgn, bakvaskelse og hykleri. — trass alt dette og mere til, fortsetter vi vår kamp for revisjon og oppreisning og ætens ære inntil den dag da rett og rettferdighet er øvet til alle sider, selv til den minste blant landsmenn.»

Kapp 16. januar 1952.

Hroar Hovden.

Kvinneoverskuddet i Tyskland er idag fire ganger så stort som i 1939, da det utgjorde 700.000. Nå er det oppe i 2,8 millioner, opplyser Magazin der Hausfrau. Det ventes å bli et livlig skuddår.

Den vanskelige rettferdighet

I Farmands første nummer på det nye året står det en anmeldelse av Adolf Hoels bok: «Et oppgjør med landsmenn». Den er undertegnet K. G. og bærer ovenstående tittel.

Hr. K. G. skriver blant annet: — «For mange som ble dømt under det rettsoppgjør som fulgte, ble stillingen ikke så enkel. Selve dommen skapte en splittelse i deres sinn. De hadde villet det beste. Også de elsket sitt land. Mange kunne se tilbake på et langt liv i dets tjeneste. Vel, de godtok at et oppgjør måtte finne sted. Men dette oppgjør måtte være rettferdig. Først og fremst rettferdig. Det var ikke annet enn rettferdighet de krevet. Og fordi de selv var seg sine gode hensikter bevisst, frifant de seg selv i sin samvittighet. Dommen ble en opprørende urettferdighet. De grublet og grublet over den uoverstigelige kløft og i sin jakt etter rettferdighet ble de — selvrettferdige. De ble rettferdige, slik som folk blir hvis trang til rettferdighet slår innad.»

Ja slikt kan skrives i 1952, og i en ukaviss som Formand, som i hvert eneste nummer formelig piper og ynker seg over makthavernes overgrep. Det er bare forretningsfolk i dette land som er utsatt for overgrep, alle andre har siden 1945 levet i paradiset hage. Bladets redaktør forstår tydensynlig ikke, at det retsl. kaos han og hans likemenn var med på å innføre i 1945 nå rammer dem selv. — Når man godtar vilkårlighet overfor andre, så blir man ofte i tur og orden utsatt for den selv.

Hr. K. G. innrømmer «De hadde villet det beste. Også de elsket sitt land.» Hvor blir det da av den subjektive skyld? Når man dertil tar i betraktning at man ga Landssvikkanordningen tilbakevirkende kraft, så er det mer enn frekt å snakke om «De ble rettferdige, slik som folk blir hvis trang til rettferdighet slår innad».

Det er selvsagt ikke mulig lenger å forsvare de uhyrlige overgrep mot NS-folk som har funnet sted. Bare ved hjelp av demagogi kan det dekkes over de triste fakta. Det er å anta at i allefall en del av Farmands lesere gjennomskuer denne humbug, da spesielt de som tjente en masse penger på «å gå fienden tilhånd» i sin begjærighet etter feite sjekker fra Norges Bank. For oss, som er dømt av disse krise-tribunaler, stinkende av dårlig samvittighet, virker hr. K. G.s betraktninger nærmest latterlige. Vi kjenner nå tilbunns «Godviljens menn» med Paal Berg, Berggrav m. m. fl. i spissen. Vi har ingen illusjoner i den forbindelse. Disse samfunnsstrebere ofret, muligens med glede, hundretusen landsmenns ære for å dekke over sin egen «feilvurdering». At en K. G. vil være med på å støtte opp om disse nå snart faldne menn og endog i forbindelse med Adolf Hoel tyder på at stillingen er svak.

Rettsoppgjøret er den største forbrytelse som noen gang er begått i dette land. Et samfunn som opprettholder en slik masseurett fortjener intet annet enn definitivt å komme bak jernteppet, hvor det faktisk har anbrakt seg selv. Hvis de menn som utrenskes bak jernteppet er av samme kvalitet som «Godviljens» menn i Norge, så gjør bolsjevikene en velsignet gjerning. Arsaken til bolsjevisme er nettopp Paal Berg og Berggraver og uten i tide å bli kvitt dem, så nytter det ikke med kanoner og Marshall hjelp. Enhver beskyldning mot øst om urett er hykleri når uretten i eget land tollereres og dekorerer. Enten må det norske folk selv sørge for å kvitte seg av med rettsfornekterne ha eller så gjør det seg mer enn fortjent til en utslettelse.

H. F. K.

Å følge internasjonal folkerett i Norge fører til hard straff.

«Lagmann Solem: Blir det fra statsadvokatens side bestridt at tyskerne hadde folkerettslig adgang til å oppnevne disse kommissariske statsråder?

Statsadvokat Annæus Schjødt: Nei, det blir ikke bestridt. Min prosedyre ligger på et helt annet felt.

Lagmann Solem: Da er vel denne dokumentasjon om hva de forskjellige forfattere sier likegyldig, når det ikke fra påtalemyndighetens side gjøres gjeldende at tyskerne ikke hadde rett til å innsette kommissariske statsråder. Det som gjøres gjeldende fra påtalemyndighetens side er at Irgens hadde en lydighetsplikt overfor den

virkelige norske regjering og de norske myndigheter og som norsk borger til ikke å overta den stilling. Det er det som er prosedyren, såvidt jeg har forstått.

Forsvareren, høyesterettsadvokat A. V. Heiberg: Men det er blitt nevnt at Irgens var gått i tysk tjeneste, og det er det jeg mener det er av vesentlig betydning å påvise at det ikke er snakk om en tysk tjeneste. Jeg kan ikke se det annerledes enn at når okkuperen har folkerettslig adgang til å utnevne offentlige tjenestemenn, så kan ikke de som har latt seg utnevne straffes fordi de har mottatt denne utnevnelse.»

Denne lille replikkveksel, som vi har hentet fra det stenografiske referat i Irgens-saken, gir oss i et nøtteskal det sviktende grunnlag i hele

disse myndigheter satt i London og ifølge folkeretten ikke hadde noen bestemmelsesrett over det okkuperte område sålenge okkupasjonen varte.

Ethvert menneske med noenlunde normal forstand må forstå at det er en uhyrlighet å straffe folk som bare har oppfylt sin folkerettslige lydighetsplikt.

«Jeg har nevnt at det er til stor nytte for okkupasjonsmakten at landets egne borgere overtar administrasjonen under okkupasjonsmyndighet», sa advokat Heiberg i Irgens-saken. «Men det er først og fremst i det okkuperte lands interesse», fortsatte han. «Det var derfor administrasjonsrådet så dagens lys, og det var derfor alt arbeidet for riksrådet fant sted. Men den bistand som der ydes er ikke rettsstridig og derfor ikke

nikk behersket verden — i et hvert fall når det gjaldt Frankrike. Det var en stor oppgave å forsøke å få nærmet Tyskland og Frankrike til hverandre, og det skulle ikke være så umulig. Kongen uttalte, at han ikke sto fremmed for tanken om en forsoning mellom vestmaktene og Tyskland, men tilføyd:

— Men det er vanskelig å nærme seg Tyskland, for vi kan ikke gjøre det uten Frankrike.

Jeg fant kong Edward meget naturlig og likefrem, uten at det på noen måte gikk ut over hans kongelige verdighet, og jeg forlot audiensen med følelsen av å ha møtt en monark som hadde en selvstendig oppfatning og kunnskap om forholdene i Europa.»

Nasjonal Samlings kamp gikk i første rekke ut på å demme opp mot kommunismen og anti-militarismen! Derfor sluttet 9000 av Nasjonal Samlings tapre sønner seg til korstoget mot kommunismen og kjempet på Østfronten mot Sovjets tropper. Omlag 700 ble tilbake på slagmarken. Og de som kom tilbake fra sin tapre innsats ble kastet i fengsel og politisk forfulgt for at de hadde det syn på forholdene som U. S. A. har i dag! Men så skal man også huske på, at de som planla kampen mot NS nettopp var de

Korea-krigens innvirkning på skattene i USA

Den federale inntektsskatten i Amerika er øket med 32 prosent siden Koreakrigens begynnelse, melder et telegram fra Washington til svenske aviser. I de siste 18 måneder har kongressen to ganger måttet forhøye skatten. Skatten på aksjeselskaper er forhøyet tre ganger.

En lønsmottaker med kone og 2 barn som tjener 3000 dollar om året og tilhører den minste inntektsgruppe, må nå betale 133 dollars i federal inntektsskatt mot 100 doll. i 1949. Hans direkte skatt er altså øket med en tredjedel, men utgjør dog bare 4,4 prosent av inntekten. Dertil kommer en relativ lav skatt til den stat han bor i. En enkeltstående person med 5000 dollar i årlig inntekt, hvilket henfører ham til den mellomste lønnsklasse, betaler nå 1052 dollar i inntektsskatt, d. v. s. vel en femtedel av sin lønn. Denne sum ligger 30 prosent høyere enn i 1949.

Et medlem av den høyere inntektsgruppe med 25,000 dollar om året og familie betaler 7,004 doll. eller 28 prosent av sin inntekt i federal skatt. Før invasjonen betalte han 5,476 dollar.

De indirekte skattene har forhøyet prisene på spirituosa, tobakk, bensin, biler, husholdningsapparater og fotoapparater.

Samtidig forteller statistikken at gjennomsnittsamerikaneren sparer mere enn før, hele 9,6 prosent av sin inntekt etterat skattene er fratrukket, mot 5,2 pst. i 1950. Myndighetene ser med stor tilfredshet på almenhetens sparsomhet på gr. av dens antiinflasjonistiske virkning. De store varehusene melder om en merkbart nedgang i julehandelen denne gang mot tidligere år.

1954

Tola.

Refleksjoner

DA ARET 1951 GIKK UT, var det også slutt med Marshallhjelpen som har reddet Vesteuropa fra nød og elendighet og det som følger med slike tilstande. Gjennom 42 måneder har USA øst ialt 12 milliarder dollars ut over det lidende Europa, og man skal merke seg at det ble gjort på amerikanernes eget initiativ. De hadde sett klare enn de europeiske statsmenn etter den annen verdenskrig hvor ille det sto til og var på det rene med at bare en mektig hjelpeaksjon kunne avverge en katastrofe. — Vårt eget land har i denne periode mottatt direkte og indirekte 425,7 mill. dollars, hvilket utgjør mere enn 3,000 mill. kroner — eller for å si det på en annen måte: Vi har hver dag i disse 42 måneder mottatt rundt to og en kvart mill. kroner, hvorav henimot 90 pst. er ren gave. Når vi tross det ikke er kommet lenger enn at folk flest stønner under skattebyrdene og i flasjonspresset og føler seg fattigere for hver dag, er det likefrem forskrekkende å tenke på de ulyksalige planøkonomer, som A-regjeringen omgir seg med. De var kry på det og mente at vi godt kunne klare oss med omlag 50 mill. dollars for hele perioden. Vi kan være lykkelige over, at amerikanerne ikke tok dem på ordet og at de nærret en sann mistro til våre politiske amatører. En annen tale er, at slike planøkonomer burde jages vekk fra rådsbordet før de får anstiftet flere ulykker. Men — de er A-partiets hellige dyr og dermed er alting sagt, for opposisjonen synes å være avgått ved en stille død i denne frynsete rettsstat.

Den tidligere danske justisminister Svenning Rytter har skrevet i motstandsorganet «Nationaltidende» om «Bort med jernteppet». Denne høyt ansette jurist, som bl. a. var medlem av Riksretten 1932—47, sier i denne artikkel at det ikke har vært mulig å skape klarhet over mangt og meget som skjedde under besettelsen og i dagene etter. Det bidrar til at der blant landets befolkning gjør seg diametralt motsatte strømminger gjeldende. Dette skyldes den omstendighet, at det fra det offentlige side er rullet et jernteppe ned, som forhindrer en tilbudsående undersøkelse, og hittil har det ikke vært mulig å få dette jernteppet hevet. Blir befolkningen først klar over, at den er blitt vill ledet av de høyeste myndigheter, vil fordringen om en uttømmende redegjørelse og om vidstrakt amnesti straks reise seg med uimotståelig styrke. — Disse ord kunne likeså godt være uttalt om de norske forhold, men vi søker forgjeves etter den moralsk sterke jurist i høy stilling som våger å gå jernteppemennene i mot og etter den store avis, som er romslig nok

til å gi plass for en åpen analyse. Tenk på dette i det år som kommer og på den kamp som vi fortsatt må føre for å få jernteppet opp og scenen fullt belyst.

«En konstruktiv politikk med økonomisk og politisk samarbeide som kan trede i kraft når de landflyktige får lov til å vende hjem» er slagordet for de antikommunistiske ledere fra Øst- og Mellom-Europa, som i disse dager holder konferanse i England og som forbereder seg på den dag da deres land er befridd. Det er den første konferanse som kommer istand blant de landflyktige, og Europa-bevegelsen som har satt den i scene, tror på muligheten av at kommuniststyret vil gå sin undergang, i møte og dermed reise en rekke spørsmål av rent politisk og økonomisk art. Det gjelder jo om å ha folk som kan overta styret, dette tilfelle. Det er uhyggevekkende at en mann som Belgias tidligere statsminister Paul Henri Spaak deltar sammen med de tidligere franske statsministre Paul Reynaud og Paul Ramadier og general de Gaulles høyre hånd Gaston Palewski, for de er neppe mennene, som kan løse problemene ved en eventuell frigjøring. De minner for meget om det norske fellesprogram, som la en død hånd over alt norsk politisk liv og som ga de radikale krefter fritt spillerom til evig skade for norsk kulturell og økonomisk utvikling. Det vil alltid stå som en skamstøtte over norsk konservativ politikk: at høyre lot en av sine lyrikere trekke opp linjene for denne politikk og dermed gjøre de «borgerlige politikere» til evnukker i en hard tid som krevet blodfulle, skapende krefter i samfunnet.

Det finnes også en opposisjon i USA, som ikke lar seg dysse ned. Vi ser således at en avis som «Common Sense» tar fatt på den stedfortredende forsvarsminister, Anna M. Rosenberg, som f. t. står i spissen for den alminnelige verneplikt og spør: Har De, mrs. Anna Rosenberg, ikke deltatt i en middag 20. februar 1938 i Murray hotell i New York City? Denne middag var arrangert av den kommunistiske ungdomskongress for å feire Abraham Lincoln-brigadens hjemkomst. Ved denne fest for de kommunistiske kirkebrennere i Spania ble rosenkranser og kruzifikser, tatt fra de drepte i den spanske borgerkrig, delt omkring. At også medlemmer av Warburg-familjen deltok, er en sak for seg, deres finanshjelp til den nasjonalistiske bevegelse nevnes bare som en sidebemerkning, men vil senere bli belyst. Anna Rosenberg vet naturligvis, hvorledes det er med den, likeså hvorfor svarte tropper er stasjonert i Tyskland

for å få til en folkeblending for på denne måte å holde folkene under sin makt. Det bemerkes også at Abraham Lincolnbrigaden ble finansiert av Baruch-Morgenhaus-Rosenberggruppen, den som gjennom sine tropper dukket fem biskopper i petroleum for så å brenne dem og som slaktet mere enn 3000 prester og nonner og hengte tusener av spaniere på grunn av deres tro. Bladet minner om jøden Thomas de Torquemadas som herjet i 14 hundreårene og som tilintetgjorde den spanske middelstand gjennom sine vanvittige forfølgelser. — Vi kan ikke kontrollere sannheten av alle de dristige beskyldninger som rettes mot den kvinnelige forsvarsminister, men når de er så detaljerte, må de jo enten føre til en omfattende prosess eller være ugjellevelig sanne. Og om noen prosess — det hittil ikke tale.

Mens dette skrives, er det ennå ikke uttalt til noen minnelig ordning i forholdet mellom Egypt og Storbritannia. Det er imidlertid av interesse å notere at det er bare ett menneske som har interesse av de nåværende kaotiske forhold. — Det er hverken statsminister Mustafa Pasha eller kong Faruk, som begge har grunn til å være bekymret over følgene av den uoverlagte politikk, men bare den tidligere stormuffen av Jerusalem, Hai Amin al Husseini. Denne mann, som til enhver tid er brennpunktet for all motstand mot britene, smiler sardonisk i skjegget og sier: «Jeg er bare Allahs og skjebnens tjener». Imens river Mustafa Nahas Pasha seg i skjegget over å ha oppflammet egypterne gjennom sine taler og erkjenner at mulighetene for å dempe uroen uten å fremkalle revolusjon er blitt mindre og mindre og at han ikke tør utnytte dem. Nasjonalisme, religiøs fanatisme, sosial utilfredshet og politisk utilfredshet er blitt blannet sammen i et håpløst virvar i de fleste Mellomøstens arabiske land, hvor herskerklassens utallige brutale løfter har gjort mere til å skape uro enn den mest intense kommunistiske propaganda. Og dette utnyttes av stormuffen som fra sin villa utenfor Alexandria driver sin renkepolitikk på samme måte som under den annen verdenskrig og som alltid kommer ned på benene. Mustafa Nasha Pasha og kong Faruk er hjelpeløse og stormuffens tilhengere er besluttet på med vold å drive vesterlendingene ut av den arabiske verden — kanskje med den følge at den kommunistiske Stalinisme kommer i stedet. Intet av dette ville ha skjedd, hvis de store statsmenn i tide hadde erkjent at et sterkt Europa med Tyskland som sentrum var den sikreste garanti mot eventyrene, som rammer oss alle.

Denne lille replikkveksel, som vi har hentet fra det stenografiske referat i Irgens-saken, gir oss i et nøtteskal det sviktende grunnlag i hele «rettsoppgjøret».

På den ene side blir det ikke bestridt at okkupasjonsmakten hadde folkerettslig adgang til å utnevne norske embedsmenn. Herav fulgte det selvfølgelig også at de utnevnte måtte følge okkupasjonsmaktens bestemmelser og anvisninger, såfremt ikke disse stred mot folkeretten. Innenfor det okkuperte område hadde enhver norsk borger lydighetsplikt overfor okkupasjonsmakten. Denne lydighetsplikt kan endog strekkes så langt at okkupasjonsmakten kan ta enhver lørger i ed, sier professor Frede Castberg i sin bok «Norge under okkupasjonen».

På den annen side blir det forlangt «lydighetsplikt overfor den virkelige norske regjering og de norske myndigheter», som Solem sa det. Dette til tross for at denne regjering og

saken. «Men det er først og fremst i det okkuperte lands interesse», fortsatte han. «Det var derfor administrasjonsrådet så dagens lys, og det var derfor alt arbeidet for riksrådet fant sted. Men den bistand som der ydes er ikke rettsstridig og derfor ikke straffbar. Det bør vel anses som temmelig sikkert at, hvis Irgens hadde overtatt Sjøfartsdepartementet som medlem av riksrådet, hadde ingen sett skjevt til ham av den grunn. Men i det øyeblikk han overtar det samme departement sammen med de øvrige konstituerte statsråder i andre departementer, da skal han ikke alene dadles, men da skal han anklages for landsforræderi! Hans arbeid i departementet blir i begge tilfeller nøyaktig det samme. I begge tilfelle overtar han departementet ifølge fullmakt fra okkupasjonsmakten og med hjemmel i okkupasjonsmaktens folkerettslige stilling».

Irgens fikk 15 år. Administrasjonsrådets medlemmer gikk fri.

Kommentar overflødig.

A følge internasjonal folkerett i Norge fører til hard straff.

Du behøver ikke å være ensom lenger — Forbundet er ditt og mitt sosiale organ

Hr. redaktør!

Det er en eller annen av våre diktere som i et vers sier at har livet fart så hardt fram mot oss at det har kastet båten vår på land, skal man se over båten og så sette den på sjøen igjen. Det er mange av oss som er blitt kastet på land, og mange av oss strever den dag i dag med båten vår. Noen har fått anledning til å ta endel famlende årtak, men svært mange tetter fremdeles hullene etter stormen som feiet over både båten og dem selv.

Det sitter utover landet en lang rekke ensomme mennesker. Det er ikke noe å si på et svært mange har søkt ensomheten etter eget ønske. Ti tusener har jo gjennom kortere eller lengre tid vært sperret inne for sin overbevisnings skyld. De ble stuet sammen i overfylte utrivelige brakker, ung gammel, folk fra de forskjellige yrker og med de forskjelligste interesser. Uro, skitt, angst for familie og framtid, rykter, prat og en evindeligg anspenning har gjort at alle disse har søkt avspenning ved ensomhet. Følelsen av at også alt var falt i grus og at ingen kunne tre støtte til fikk dem til å isolere seg. Kanskje er man og blitt trett, trett av kampen under de harde år, — muligens fikk man en dask så hard etterpå at man mener at nå hjelper intet eller ingen mere. Ja, så søkte man ensomheten — og håpløsheten.

Det er ingen grunn til et slikt syn. Det finnes folk som fremdeles både har krefter i behold og kamphumor. Og de folkene finnes i Forbundet for Sosial Oppreisning. Og de finnes i «8. Mai», dette lille bladet, som tross dårlig økonomi, ufortrødent pumper livs mot inn i oss. Du er ikke alene lenger, du behøver ikke være ensom eller føle deg ensom. Du behøver heller ikke engste deg for å bli pratet ihjel, som du er så lut lei av etter ditt politiske fangenskap, for de folkene prater ikke, de handler. De handler for deg og meg, for alle oss ensomme og ulykkelige. — Det er godt å vite det.

Har du vært så heldig at du har

fått tettet båten din? Har du kanskje allerede satt den på vannet? Har ditt strev med de første årtak kanskje gitt deg litt inntekt? Ja, jeg vet at du trenger hvert øre du tjener. Men når du har fått gjort unna det verste hos skattefogd, kemner og med sko og klær og mat? Har du da noen kroner tilovers for andre lidende? Du kan ikke plasere de pengene bedre enn å sende dem til Forbundet. — Du slipper politikk, — nå må vi la de andre få stelle så godt de kan. Vi mente det iallfall godt. La nå de andre få vise sin godvilje. — Forbundet er ditt og mitt sosiale organ, det tar seg av din og min ulykke, og det arbeider for din og min familie og deres framtid.

Livsforsikringen din har vel Erstatningsdirektoratet tatt.

Livsforsikringer har, ser det ut til, ingen verdi for oss politiske dømt. Du forsikrer din, din kones og dine barns framtid sikrest og best ved å betale en liten månedlig premie til FORBUNDET FOR SOSIAL OPPREISNING. Gjør du det, kan du meget snart sette båten din på sjøen igjen. Leslatt.

Rett og motstand

I en kronikk i Morgenbladet nr. 11. 1952 skriver Odd Wilfred Jacobsen:

«I det gamle norrøne samfunn var det et knesatt prinsipp selv å sørge for oppreisning, enten den som hadde forøvet uretten ble tvunget til å bøte med livet eller med eiendom, eller med begge deler. Hele rettspraksisen var avhengig av at vold og urett ble møtt med konsekvent motstand fra alle som led overlast på en eller annen måte. Resonnementet var logisk: Der som ingen gjør motstand mot vold og urett vil de hensynsløse herskerviljer til slutt få fritt spillerom. — Det var altså ikke bare for sin egen del at den enkelte var forpliktet til å ta hevn», men like meget av hensyn til andre innen det samme fellesskapet.»

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

MER ENN ETT OG TRE KVART AR har alle interesserte med spenning sett denne innstillingen i møte. Alt den 15. mars 1950 gikk så vel justisminister Gundersen som justisnemndas formann stortingsmann Ramndal, inn for at etterkrigsoppgjøret skulle bli referert for Stortinget på en slik måte at det skulle bli anledning til å undergi det hele spørsmålet en drøftelse «på bredt grunnlag». I hele den etterfølgende tid har man innstilt seg på denne omfattende drøftelse og håpet at man derigjennom skulle oppnå å få klarlagt en vesentlig del av de mangler som kleber ved oppgjørets grunnlag, utforming og konsekvenser.

JUSTISDEPARTEMENTETS ST. MELDING nr. 64 av 8. septbr. 1950 med tilhørende 2 bilag, reduserte forhåpningene i atskillig grad. Den måten på hvilken den faste og den konstituerte riksadvokat fant å burde legge saken fram, og den tilslutning som ble disse framstillinger til del fra Justisdepartementets side, virket som noe av en ubehagelig overraskelse. En ble klar over at skulle denne store og vanskelige sak kunne penses inn i en riktigere gate og gjøres til gjenstand for en resultatbringende behandling, så måtte Stortingets egne organer i alt vesentlig sørge for å tilrettelegge materialet.

ETTER. GJENNOMLESNINGEN AV INNST. S. nr. 341 er det Forbundets oppfatning at en slik tilretteleggelse av stoffet desverre ennå ikke har funnet sted. Det er ikke til å komme utenom at justisnemndas flertall har valgt den etter forholdene lettvinte utvei å la selve kjernen i spørsmålet urørt for i stedet å diskutere ting som bare høyst indirekte eller i en forsvinnende utstrekning har tilknytning til det som i det her burde være tale om.

SKAL JUSTISNEMNDAS FLERTALLSINNSTILLING følges som plan under den påtenkte stortingsdebatt, så det i høy grad være berettiget å etterlyse «det brede grunnlag». Skal ikke Stortingsdebatten gis en bredere ramme enn hva innstillingen innbyr til, vil debattens praktiske nytte måtte framstille seg som høyst problematisk.

MITT OPPE I DE FORHAPNINGER som man trass i alt hadde gjort seg, gjorde det forøvrig et nedslående inntrykk da man ble oppmerksom på at Stortingets presidentskap hadde slått to så omfattende og dyptgående saker som Erstatningsdirektoratets virksomhet og rettsoppgjøret opp på forhandlingskartet som saker nr. 14 og 15 til aftensmøtet den 14. desember 1951 — det siste ordinære stortingsmøte før Stortingets oppløsning den påfølgende formiddag. Først henimot kl. 1 om natten kunne sakene påropes og resultatet måtte på dette tidspunkt nødvendigvis bli en utsettelse. At så skjedde må vel i ett og alt skrives på klokkeslettets konto, uten at det reduserer styrken i ønsket på visse hold om å få et par ubehagelige saker gjort unnav på farten.

LIKE TIL SISTE ØYEBLIKK hadde det vært såvel Forbundets som andre interessertes oppfatning at man i et hvert fall hadde villet reservere den nødvendige tid til den

og for seg kan ha forskjellig syn på spørsmålet om rettsgrunnlaget for rettsoppgjøret og likeså på spørsmålet om hvilket omfang oppgjøret burde ha fått, dog er kommet til det resultat at man ikke nå vil ta disse spørsmål opp til ytterligere drøftelse, så er dette en så vesentlig mangel ved sakens reelle og tekniske forberedelse at den rett og slett gjør hele flertallsinnstillingen uanvendelig for det påtenkte formål. Spesielt når man tar i betraktning at den såkalte «brede debatt» fra forskjellige hold blir betegnet som det siste som vil bli sagt i sakens anledning.

ETTERKRIGS - OPPGJØRETS GRUNNLAG i historisk og rettslig henseende er en så vesentlig del av det hele, at det ikke lar seg gjøre å gå utenom det så sant det er meningen å finne fram til en holdbar løsning. En kan finpusse fasader og flikke på overbygget både her og der, men passer en ikke på at grunnene og grunnmuren er i orden, kan alt annet arbeid vise seg forgjeves.

AV HVILKEN GRUNN NEMNDAS FLERTALL har hoppet over selve oppgjørets grunnlag, får være usagt, ennskjønt det nok ligger nær å tro at det er diktert av visse hensiktsmessighetshensyn som tar mer i betraktning øyeblikkets forsiktighetskrav enn ønsket om en apspolt klarleggelse av omtvistede ting. I et hvert fall er ikke det en tilstrekkelig grunn til å gå utenom sakens kjerne at en sammenfattede vurdering av oppgjørets grunnlag — som flertallet uttrykker det — «først lar seg gjennomføre når hele utviklingen til en viss grad kan sees i historisk perspektiv». Trekker en den nokså selvfølgelige antitetiske slutning av denne uttalelse, så følger derav at nemndas flertall faktisk innrømmer at man i disse forløpene årene har bygget opp og gjennomført oppgjøret ved bare å interessere seg for overbygget, mens en har overlatt til en ubestemt framtid å bringe grunnforholdene på det rene.

DET MÅ IKKE FORBAUSE noen at de som har kjent etterkrigsoppgjøret på kroppen — og som gjør det den dag i dag — steiler ved en

anledning Justisnemndas innstilling til Stortinget om angrepene på rettsoppgjøret mot landssvikene, når Forbundet for Sosial Oppreising sendt Stortinget følgende redegjørelse:

oppgjørets rettslige grunnlag. Blar man gjennom domspræmisser fra årene 1945—49, er det forferdende å se i hvilken grad disse premisser avslører dommernes fullstendige mangel på viten om det som faktisk hadde gått for seg. At dette i en utpreget grad må tilskrives den opinionsdirigering som fant sted etter okkupasjonens opphør, er en sak for seg. Men det dannes på den annen side også et bevis for at det har foreligget en beklagelig — bevisst eller ubevisst — forfuskning av det historiske materiale, som det hadde vært all grunn til å søke korrigeret på da et mere nøkternt syn på begivenhetene har vendt tilbake. For bare å ta ett eneste eksempel blant mange: Avtalen om Norges kapitulasjon, avsluttet i Trondheim 10. juni 1940, og 6. divisjons kapitulasjon, undertegnet samme dag på Bjørnefjell. Om dette emne fikk man år ut og år inn høre de besynderligste eventyr fra dommersetene, ene og alene fordi såvel Undersøkelsskommisjonen som myndighetene hadde forsumt å gi en orientering om det faktiske forhold i forbindelse med disse særdeles viktige avtaler.

NÅR FORBUNDET FOR SOSIAL OPPREISING har funnet å burde kritisere så sterkt som gjort justisnemndas flertall fordi dets 8 medlemmer har gått utenom det som er det sentrale i den hele sak, så er det til samme tid med glede at man har merket seg at mindretallet — stortingsmennene Stavang og Bunkholt — har hatt øynene åpne for denne svakhet, og at de i samsvar dermed på en overbevisende måte har gjort rede for sitt avvikende syn. Mindretallets bebudede forslag om å søke å finne fram til en objektiv og mest mulig omfattende vurdering av oppgjørets historiske og rettslige grunnlag, er et skritt i den riktige retning. Det er et skritt mot sannheten og rettferdigheten. For Forbundet står det etter å ha

ble tatt i såkalt «fengslig» forvaring. Det er likevel intet argument for å skyve spørsmålet fra seg. Rettferdigheten og humaniteten regner ikke kvantitativt.

DEN ALT OVERVEIENDE DEL AV «LANDSSVIKFANGENE» har aldri hatt noe utestående med rettsmyndighetene. Isolasjonen virker derfor så meget hardere på disse mennesker enn på det vanlige, kriminelle fengselsklientell. Sju års innesperring setter uvegerlig dype og ødeleggende merker i deres nervesystem. Dertil kommer også den ting at flertallet er familieforsørger, som gjennom sin fortsatte innesperring — år etter år — i en uhyggelig grad overfører følgene til dem som må være igjen hjemme.

VI HAR SETT HVORDAN DIREKTE KRIGSFORBRYTE i stadig stigende utstrekning blir løslatt fra allierte krigsfengsler, og vi har nylig sett hvordan 114 av Danmarks mest fremtredende kulturpersonligheter — deriblant bemerkelsesverdige nok to tidligere justisministere — har fått inn til Danmark. Rigsdag og regjering med en petisjon om øyeblikkelig amnesti og påfølgende oppgjørsrevisjon. Det later til at det rent personlige ansvar for medmennsker etterhånden har vunnet bukt med gammel motvilje og politisk divergerende meninger.

NÅ MÅ TIDEN VÆRE INNE til at det også blir gjort noe effektivt i vårt eget land. I dag er det ikke statistiske skjemaer det gjelder. Det er levende mennesker. Mennesker i nød. Det ligger i Stortingets hånd å kunne gjennomføre den forføyning som nå er nødvendig, og vi gjentar vår henstilling om at det også må bli gjort.

MENS VI ER INNE PÅ DETTE PUNKT, vil vi forøvrig gjerne få peke på at man bør være varsom med å dekretere at de og de fanger er kriminelt belastet og derfor kom

tatt alt nun eide, til dels under særlig eiendommelige former, og som ikke har fått adgang til å få sin sak tatt opp til fornyet prøvelse.

EN GOD ILLUSTRASJON AV FORHOLDET ligger også i den dom som overgikk auksjonarius Carl Borg. Etter off. myndigheters ordre hadde han solgt en del beslaglagt innbo og fortjenesten herved ble av retten fastslått til kr. 45,000,—. Hans og hustruens nettoformue ble ansatt til ca. kr. 40,000,—. Salgenes utbringende var på behørig måte innbetalt til de offentlige rekvirenter. Ved Eids. langmannsretts dom av 19. desember 1945 — ledet av lagmann Solem — fikk der 65 år gamle mann tilmålt følgende straff: fengsel i 7 år + 219 dager for varetekt, 25,000 kr. i bot, kr. 36,000 i inndragning, tap av en næring han hadde drevet siden 1923, samt — en erstatning til statskassen på kr. 900,000,00 — ni hundrede tusen kroner —! Det siste omfattet den brutto-omsetning som retten fant at auksjonsforretningen hadde hatt på bo-omsetning i angjeldende tidsrom. En rekke auksjonsforretninger hadde utført liknende oppdrag som auksjonarius Borg. Tre eller fire har vært under forfølgning. De øvrige — som ikke hadde noe med NS å gjøre, men likevel foretok salg — er gått helt fri. En og sytti år gammel står Borg i dag etter henvendte tre års innesperring uten inntekter, uten midler, med et ribbet hjem, der innboet dels var stjålet, dels bortsolgt eller ødelagt under lagring, og med en gjeldsbyrde til staten på mer enn 900,000,00 kroner. Hans henvendelser om å få denne siste posten ettergitt, har vært resultatløse. At hans hustru har brutt sammen i en nervøs depresjon, er kan henne nokså forståelig. Noen hver kunne brutt sammen for mindre.

OGSÅ DEN SISTNEVNTE SAK rummer enkeltheter som det kunne vært av interesse å ha referert om det ikke hadde ført for langt. En ting står fast: har man lest dommen, som formentlig lagmann Solem har ført i pennen, så sitter en igjen med en følelse av at det er retten og ikke auksjonarius Borg det har vært noe iveren med. Dom-

om tidligere NS-medlemmers sysselsettelse. Da de synsmåter som der er gjort gjeldende fremdeles har sin aktualitet, tillater vi oss å henvise til disse to henvendelser.

AT JUSTISNEMNDAS FLERTALL i forbigående — side 658 — gjentar den gamle tirade om «bortrydding av hindringer» og om en «effektiv utnyttelse» etc. sier så overmåte lite. Det er et betydelig mer mindig ord fra Stortingets side som skal til om man for alvor skal kunne håpe på en løsning. Trass i all overglatting fra myndighetenes side er det ikke desto mindre et faktum at det ennå i dag er store grupper av dyktige og erfarne folk som holdes utenfor den arbeidsplass der de rettelig hører hjemme og der de kan gjøre størst nytte for seg. Fremdeles synes det dessverre i første rekke å være statsinstitusjonene som inntar en uforsonlig holdning. Ennå i 1951 ble utrenskningsaker tvunget fram helt til Høyesterett når de underordnede instansers dom var frifinnende. Andre steder har offentlige institusjoner erklært seg maktesløse overfor spørsmålet om gjeninntakelse og lagt av gjørelsen helt og holdent i hendene på etatenes sammenslutninger av funksjonærer og arbeidere. At det her ikke bare blir tale om upartiskhet, sier seg nesten selv. Året 1945 var jo et lykkens år for mangen en underordnet, og nå gjelder det å holde på den frukten som kom dumpende ned i ens fang.

I HENVENDELSEN AV 20. JANUAR 1951 har Forbundet side 6 — gitt en del konkrete forslag til løsning av de herhenhørende spørsmål. De ting som der er berørt, er av så livsviktig betydning for mange, at man vil håpe Stortinget vil gi seg tid til å drøfte dem og ikke bare — som før — nøyes med en alminnelig formet uttalelse hvis resultater — eller rettere sagt man gel på resultater — man forlengst har hatt anledning til å konstatere.

I DENNE FORBINDELSE ER DET OGSÅ GRUNN til å peke på den forskjell mellom tidligere NS-medlemmer og andre som fremdeles oppretholdes, f. eks. når det gjelder trygde og pensjoner, og der det beklageligvis er Stortinget selv som bærer ansvaret for bestemmelsene. Det synes i all fall for Forbundet å være nokså selvsigende at Stortinget til en side anbefaler at de ennå eksisterende hindringer må søkes ryddet av veien, mens det til den annen side dekreterer og lovfester gjennomføringer av regler som stenger en hver tanke om jevnstilling ute. En henvendelse til andre pleier gjerne å gi dårlige resultater så sant man selv handler stikk i strid med det man ber om.

5. VAR ALMINNELIGE STRAFFELOV HAR REGLER om det som kalles «de subjektive straffbarhetsbetingelser». For at straff skal kunne idømmes, må retten ha forvisset seg om at disse betingelser foreligger. De er hvor loven foreskriver det, uomgjengelig nødvendige for en fellende dom.

I OPPGJØRETS STORE KAOS er de subjektive straffbarhetsbetingelser forsvunnet ut av billedet. — Man har i stedet laget seg en hendig konstruksjon gående ut på at inn-

Forbundet for Sosial Oppreising:

Til Stortinget

lik måte å ta tingene på. Så traveit har man altså i virkeligheten hatt det med å få uskadeliggjort politiske motstandere, at man i øyeblikkets opphisselse har slått ned for fote ved hjelp av tvilsomme og bestridte straffbestemmelser, — mens man til samme tid har overlatt vurderingen av forføyningenes holdbarhet og rettslige grunnlag til framtidens historie!

BARE ET SPØRSMÅL I DENNE FORBINDELSE: hadde det ikke trass i alt gitt en mer betryggende løsning om man hadde gransket til bunds den rettslige berettigelse —

sett mindretallets forslag slik at Stortingets votering over dette forslag vil trekke et skille mellom dem som fortsatt vegrer seg for å drøfte de faktiske hendelser og dem som holder på at sannhet og rettferdighet går foran hvilken som helst politisk betenkelighet.

FÅR MINDRETALLETS STANDPUNKT — hvilket vi håper — tilslutning i Stortinget, føler vi oss overbevist om at det vil komme til å vekke almen tilslutning — langt utenfor de spesielle kretser som vårt Forbund direkte representerer, og det vil på en kraftig måte kunne

mer i en annen kategori enn de som er dømt på politisk grunnlag. Selv i tilfelle der dommen går ut fra andre paragrafer enn strls. §§ 86 og 98, vil man ved en nøktern vurdering av saksforholdet måtte erkjenne, at mange forhold ene og alene må tilskrives den politiske situasjon som fulgte av okkupasjonen. Det er sikkert et tilsvarende syn som har vært bestemmende for de allierte myndigheters holdning overfor de tyske krigsforbrytere, og det vil derfor ved et eventuelt amnesti være maktpåliggende at man ikke gir dette så snevne grenser at man uteblikkende holder seg til dem som

men er i hvert fall ikke til ære for en stat som vil håndheve rettsprinsipper.

EKSEMPLER KUNNE FORFLERES. Men bare det som her er sagt, burde være nok til å vise at det er noe som er galt og som bør rettes i den utstrekning det overhodet er anledning til det. Det er malt mange nok skjebner i Erstatningsdirektoratets kvern nå. Det er på tide man tar til å se på virkningene av det som man har fått i stand. De er ikke oppløftende.

ubelagte saker gjort unnav på fallet repet.

LIKE TILFELLES NORSK OKKUPASJON hadde det vært såvel Forbundets som andre interessertes oppfatning at man i et hvert fall hadde villet reservere den nødvendige tid til den i så lang tid forhåndsreklamerte «brede debatt». Når nå imidlertid sakene allikevel først kan komme under behandling i vårsesjonen, tør man håpe at man gir avkall på det hastverk som framkalte tanken om sakenes opptak den 14. desember, og at man tar seg tid til den drøftelse som disse viktige saker virkelig må sies å ha krav på.

Det som det i realiteten er tale om, er jo ikke om en eller annen mer eller mindre prominent tjenestemann har utført sin tjeneste på en tilfredsstillende måte. Riktignok kan det i en viss utstrekning ha sin betydning å få fastslått om så er tilfelle. Men —

selve hovedspørsmålet er og blir dog om den behandling som i løpet av de siste seks og et halvt år er blitt hundrede tusen norske kvinner og menn til del, og som har berørt dem på liv og ære, på frihet og eksistens, er i samsvar med norsk Grunnlov og lovgivning og den derav utspringende norske, normale rettsoppfatning.

Et slikt spørsmål er meget for viktig til å bli feld unnav i et slide aften- eller nattemøte og under anvendelse av «begrenset tale tid».

*

I OG FOR SEG SKULLE DET IKKE VÆRE NØDVENDIG for Forbundet for Sosial Oppreisning å komme med noen ny forestilling til Stortinget om det foreliggende emne. I våre henvendelser til Stortinget av 20. mars 1950, 18., 19. og 20. januar og 9. april 1951 har vi inngående behandlet forskjellige sider av etterkrigsoppgjøret. I innstillingen — side 652 — under avsnittet «Fortegnelse over dokumenter innkommet til Justisnemnda» sees det anført at skrivelserne er kommet inn uten at det dog refereres noe av deres innhold. Og da det heller ikke ellers kan sees å være kommet til uttrykk i innstillingens tekst, må det være tillatt Forbundet — som en generalnevner for dem som har vært rammet av oppgjøret — å minne om hva en har gjort rede for i disse tidligere henvendelser med sikte på en tilfredsstillende løsning, likesom det til samme tid må være oss tillatt å komme med enkelte bemerkninger til justisnemndas foreliggende innstilling.

*

EN MÅ FORMENTLIG KUNNE GÅ UT FRA at det — i et hvert fall opprinnelig — var tanken med den «brede debatt» at man skulle saumfare etterkrigsoppgjøret på en slik måte at det ble skapt almen visshet for at det — for å uttrykke seg billedlig — var i bygningsteknisk forsvarlig stand — eventuelt at det klebet de og de mangler ved det som gjorde en utbedring nødvendig.

I MOTSETNING HERTIL ser det unektelig ut til at justisnemndas flertall har stirret seg så blind på mønet at det har glemt grunnmuren. Når dette samme flertall uttaler at det uansett om medlemmene

holdbarhet og rettslige grunnlag til framtidens historie!»

FORBINDELSE: hadde det ikke trass i alt gitt en mer betryggende løsning om man hadde gransket til bunds den rettslige berettigelse — helst også den historiske — før man framkalte de forferdelige virkninger? Og hva vil det bli foretatt om en kommende tid, som har «det historiske perspektiv» til rådighet, finner ut at berettigelsen ikke var i orden?

NEI, — ETT ER SIKKERT. Det er såvisst ikke de politiske forsikthetshensyn som i dag har krav på den største oppmerksomhet. Det aktuelle — det brenn-aktuelle — er den sosiale og økonomiske elendighet som er påført norske landsmenn og som har knuget dem og deres pårørende ned. Det er disse mennesker og deres tilbakeføring til arbeidslivet og innpassing i samfunnet, så de ikke kommer til å danne en pariakaste, som krever at man allerede nå tar et reelt standpunkt til om det som har vært gjort har vært rett og riktig.

DET HAR VÆRT ALMINNELIG I DISSE ARENE å høre at oppgjørets forkjempere har henvist til noe som har vært kalt for «folkets rettsfølelse». Hva det er som gjemmer seg bak dette begrep og hvordan denne «følelsen» har vært framkalt og har kunnet etterforskes, skal en ikke her si noe nærmere om. Den kan i et hvert fall ikke ha vært så rotfestet som straffemyndighetene gjerne har villet gi det utseende av. Ser man først bort fra normal straffelovgivning, og erstatter den med den «rettsfølelse» som kommer til uttrykk under hujende og opphetede gateopptog, så er man ute på en betenkelig gyngende grunn for såvidt man vil holde oppe illusjonen om en virkelig rettsstat. Og ett er under alle omstendigheter sikkert og ikke til å komme utenom: avstår man fra den krevende men lite definerbare terminologi som man har kaldt «folkets rettsfølelse» og holder seg til det mer konstaterte bare begrep «folkesynet», så vet enhver som har hatt anledning til å fare litt rundt i dette landet, at det er en ganske annen stemning og et ganske annet syn som rår ute i almenheten i dag enn for seks og et halvt år siden. Har man tenkt seg at man i almenhetens oppfatning skulle ha en forsikring for rettsoppgjørets berettigelse og holdbarhet, så bør man jo før jo heller se den ting i øynene at denne oppfatning så å si har gjort helomvending i og med det som det etterhånden har vært mulig å bringe for dagen av faktiske ting.

NÅR DET GJELDER DET STOF SOM DET — trass i megen motstand — har lykkedes å mane fram fra gjemmene, er det ganske visst så at det ennå er mange og viktige ting som myndighetene ikke har villet gi slipp på. Men allerede det som for nærværende er for hånden, er likevel nok til å slå fast at vesentlige anførsler i Undersøkelserkommisjonens innstillinger av 1946 —47 er foreldet, ufullstendig eller direkte misvisende. Og bare dette burde innebære en kraftig oppfordring til dem som nå skal ta fatt på den «siste» debatt, å ofre seg noe mer enn hva tilfellet har vært for

BLIR DET IVERKSATT EN UHILDET GRANSKNING av etterkrigsoppgjørets historiske og rettslige grunnlag, en granskning gjennom hvilken man bevisst og aktivt vil søke å bidra til en klarlegging av forholdene og under hvilken man ikke vil føle seg bunnet av politiske eller personlige bihensyn, så har Forbundet det håp at også det vil få anledning til å framkomme med sine utredninger. Manglende kjennskap til Forbundet for Sosial Oppreisning — dets organisasjon, midler og mål — har til tider ledet til beklagelige misforståelser og sammenblandinger med foreteelser som vi ikke har hatt noe med å gjøre og ikke kan ta på oss noe ansvar for. Til dels har vi også vært utsatt for ondssinnede og uvederheftige offentlige angrep i pressen uten at det under den rådende, såkalte «pressefrihet» har vært oss mulig å få plass for korrigerende orienteringer. Den slags tar imidlertid Forbundet med ro. Vi vet med oss selv at vi har holdt — å akter å holde — en helt legal linje, og vi vet at vi ikke har noe som helst annet mål for vårt arbeid enn gjennom en åpen klarlegging av det som har passert å kunne skape mulighet for en rettslig, sosial og økonomisk oppreisning for dem som har sluttet opp om oss. Vi krever ikke å bli fritatt for ansvar som det måtte vise seg at vi rettferdig bør bære. Men vi finner på den annen side heller ingen grunn til å ta på oss ansvar som hører hjemme på annet hold. Ingen behøver å nærme noen betenkelighet ved å samarbeide med Forbundet så sant det er sannheten og rettferdigheten man vil gå inn for.

VI HAR VIDD FLERTALLSINNIG STILLINGENS manglende opptak av oppgjørets grunnlag en såvidt omfattende omtale, fordi vi mener, at vi her har selve kardinalpunktet i det foreliggende spørsmål. Blir først grunnlaget klarlagt, vil mangt og meget ellers måtte undergå en rent automatisk tilpassning. På det nåværende tidspunkt finner vi imidlertid å kunne begrense oss til det som vi her har sagt angående dette emne. Noen enkelte punkter i justisnemndas innstilling med henblikk på oppgjørets gjennomføring og konsekvenser må det dog være oss tillatt å komme inn på.

1. FØRST VIL FORBUNDET feste oppmerksomheten ved dem som ennå — langt på vei skjuede årel — sitter fengslet på politisk indikasjon. Forbundets Landsledermøte i Erol sendte 9. juli 1951 enstemmig Stortinget en henvendelse om disse fanger, og man tillater seg å bringe denne henvendelse i erindring.

DET ER RIKTIG NOK AT DE CA. 130 som ennå sitter igjen betegner et forsvinnende tall i forhold til de ca. 28,000 som i 1945 — uten behørig kontroll eller oversyn —

ikkert er sikkert: noe må gjøres og gjøres straks, om det ikke skal skje ulykker som aldri senere vil kunne avbøtes.

2. Den melding fra Erstatningsdirektoratet som er inntatt i innstillingen side 648 gir et forferdende bilde av i hvilken utstrekning etterkrigsoppgjøret har vært supplert med en direkte økonomisk utplyndring av de tiltalte og dømt. Enn ytterligere vil nok dessverre bildet forverres om man søker ut i det levende liv og gjør seg kjent med hvilke katastrofale følger for den enkelte inndrivningen av de astronomiske beløp har hatt. En ser nok at det gjøres atskillig blest om Justisdepartementets ettergivelse og nedsettelse av skyldige beløp, — men når man samtidig er oppmerksom på at disse reduksjoner — ifølge direktoratets oppgave pr. 1. desember 1950 — andro til ca. 2,5 pst. av et totalbeløp på kr. 280,118,000, så synes det nok så innlysende at den hjelpende hånd oftere har vært knyttet enn åpen. I parentes bemerket er det forøvrig en merkelig overensstemmelse mellom det beløp — kr. 280,118,000,00 — som rettsforvalterne har ment å kunne føre opp som oppgjørets «avkastning», og et beløp på kr. 281,600,00,00 som utgjør det i Finansdepartementet oppsatte notat over «den skade som NS har forvoldt under okkupasjonen». Som bekjent er dette notat er i høyeste grad tvilssom affære som ingen av departementets folk har villet vedkjenne seg eller undertegnet. Den er beheftet med direkte og særdeles betydelige, regnefeil, og dertil den besynderlighet at debet siden har vunnet i den grad oppmerksomhet at man fullstendig har glemt kreditsiden. Ikke desto mindre er det dette «dokument» som har vært benyttet av domstolene under oppgjøret, og det med et — etter tallene å dømme — hundre prosent resultat.

NÅR DET GJELDER DEN ØKONOMISKE rekurs er det ellers delvis rene spillfakteri å ville hevde at rettsutøvelser har bygget på en enart praksis. Noen likhet for lover har ikke eksistert. Enkelte er flådd til skinnen for ting som andre har gått fullstendig fri for. Daværende riksadvokat Sven Amtzen uttalte i 1945 og 1946 at det var de såkalte «økonomiske landssvikere» som man i en særlig grad skulle vite å ta seg av. Det er det vel bare blitt så som så med, — gjen viste det seg særdeles uheldig at man gikk i gang med forføyninger for det rettslige grunnlag var brakt på det rene. Hadd Dan Huun-dommen fra august 1944 vært fastlagt f. eks. i 1945 eller 46 hadde eksempelvis meget og mangt sett annerledes ut og mange som figurerer med andeler i de nevnte 280 millioner kroner, ville ha vært spart for økonomisk ruin. Det kan i denne forbindelse være nok å minne om den svenske statsborger fru Lisa Johnsson — hvis sak frembrød mange likheter med Dan Huun-saken — men som dessuaktet er fra-

hodet er anledning til det. Det er malt mange nok skjebner i Erstatningsdirektoratets kvern nå. Det er på tide man tar til å se på virkningene av det som man har fått i stand. De er ikke oppløftende.

3. DET ER SYMPTOMATISK FOR OPPGJØRET at ulikheten i avgjørelsene ikke bare har rammet det økonomiske område, men at den også kan konstateres når det gjelder de direkte soningsstraffer. Påtalemyndighet og departement prøver nok å gi forklaringer til beste, men disse er ikke av den art at de formår å skjule det faktum at oppgjørets tiltalbeslutninger og domsresultater snarere karakteriseres ved de ulike avgjørelser enn ved de ensartede. I så måte kan en tiltre hva stortingsmann Stavang uttaler i Innst. side 674 under pkt. E.

LIKHEIT FOR LOVEN er et grunnprinsipp for normal rettsoppfatning. Sviker en dette prinsippet, da svikter en rettsstatens ide. Og det er nettopp dette som i en påtakelig grad har vært gjort når det gjelder det norske etterkrigsoppgjøret. I så måte bærer både påtalemyndighet og domstoler skyld.

FORHOLDET ER I DET HELE tatt såvidt graverende at det burde være all grunn for Stortinget til å foranledige det undergitt en nærmere granskning. Meget hurtig ville man da f. eks. gjøre den oppdagelse at ting som ansees særdeles straffbare om de er utført av NS-medlemmer, ikke foranlediger noen reaksjon overfor dem som kan godtgjøre at de ikke bærer dette politiske stempel. Forholdet med tyskerarbeiderne viser tydelig at vurderingen har hatt et politisk preg. Å skylde på at straffemyndighetene var overlesset og ikke kunne overkomme mer, er bare snakk. Påtalemyndighet og domstoler viste da at de klarte å overkomme tusenvis av saker, der det objektive saksforhold var bagatellmessig i forhold til tysk arbeidernes.

NÅ SKAL DET IKKE HERMED VÆRE SAGT at Forbundet er ueinig i den avgjørelse som ble truffet med hensyn til de 200,000 tyskerarbeidere. Tvertimot! Det er såvisst straffet mer enn nok som det er. — Det er bare de åpenbare brudd på prinsippet om likhet for loven vi har villet peke på.

I de første par år haglet det forøvrig med forelegg på 1000 og 500 kroner, som mange i små kår sliter med ennå, mens det i den senere tiden, som også riksadvokaten gjør oppmerksom på, ikke er tatt hensyn til slike «småforseelser». Bortsett fra den ulikhet som herved kommer til syne, sier det seg selv, at ingen ting i den gjeld er egnet til å latterliggjøre oppgjøret som at man konstruerer opp et landsforferi der skyldforholdet utmåles i noen få kroner og ører. Det har på dette område skjedd en devaluering av et alvorlig begrep som ingen kan være tjent med, og som for framtidens skyld bør korrigeres.

4. I TILLEGGET TIL FORBUNDETS HENVENDELSE til Stortinget av 20. mars 1950 og enn ytterligere i henvendelsen av 20. januar 1951, har vi — til dels meget detaljert — gått inn på spørsmålet

enfellende dom. I OPPGJØRETS STORE KAOS er de subjektive straffbarhetsbetingelser forsvunnet ut av billedet. — Man har i stedet laget seg en hendig konstruksjon gående ut på at innmelding i NS er fullgodt bevis på subjektivt forsett i hvilken som helst henseende. Har en slik innmelding vært dokumentert har det vært tilstrekkelig at en handling har fylt kravene til straffelovens beskrivelse av det objektive gjerningsinnhold. — Dermed har vedkommende vært dømt. Tiltaltes anførsler om sin subjektive innstilling til vedkommende handling har vært satt ut av betraktning. NS-medlemskapet var kappen som dekket over alt.

AT DETTE ER RIVENDE GALT behøver en ikke å være jurist for å skjønne og lenne konstruksjons eksistens burde ærlig talt gjøre et dypt skår i visse kretsers mulige respekt for rettsoppgjøret. En dom som overser det subjektive forhold, er ikke noen dom i straffelovens forstand. Og av den slags dommer rummes det dessverre mange innen oppgjørets ramme.

STORTINGSMANN STAVANG har fullkommen rett når han side 658 i innstillingen under pkt. A fremholder at det er utilstedelig å føre i marken alle mulige subjektive unnskyldninger for ikke-medlemmer for deres holdning under okkupasjonen når man ikke gjør det samme for NS-medlemmer under tilsvarende forhold. Det er forståelig at bladet «Nationen» i en leder kan spørre om «man skal le eller gråte» når det f. eks. gjelder kst. riksadvokat O. Thommesens kommentar av 28. februar 1951 til Langeland-Bergsvikdommen. Under prosedyren het det at de injurier tiltalen omhandlet var særs ærerørige for vedkommende offentlige embetsmanns gode navn og rykte. Men da lagretten så fant at det var ført sannhetsbevis for 9 av punktene, fikk pipen en annen lyd. Da var det ikke måte på hvor helt uten enhver betydning disse punktene i virkeligheten var. De influerte ikke det minste på vurderingen av de injurierte som «gode nordmenn». Mon tro hvordan stats- og riksadvokat ville ha sett på tingene om det hadde vært NS-folk som hadde oppført seg på liknende måte som disse «gode»?

UNNLATELSE AV Å REGNE med de subjektive straffbarhetsbetingelser er en hovedfeil — og en avgjørende feil — ved en flerhet av avgjørelsene under rettsoppgjøret.

6. JUSTISNEMNDAS FLERTALL har lagt en avgjørende vekt på de angrep som fra forskjellig hold har vært rettet mot de tjenestemenn som har hatt befattning med oppgjøret og det har i alt vesentlig konsentrert sin oppmerksomhet om dette emne.

SOM MAN ALT TYDELIG HAR GJORT REDE for er Forbundet ikke enig i at det er disse forhold som har krav på den største oppmerksomhet når man først skal gjøre opplegg til en «bred debatt». En viss betydning vil det jo alltid ha å vite hvilke personer det er som har representert den norske rettsstaten under det mest omfattende oppgjør

Fortettes side 5

??

Min far sa

tidsskriftet «Dagspressen» som leses og utgis av Norske Avisers Landsforbund leser vi:

«La Prensa er begynt å komme ut igjen. «Nr. 1, årgang 1», bringer en lysen fra Evita og Juan Peron, der det heter, at «en ny oppfatning av friheten er født». Avisen kontrolleres av landsorganisasjonen, som igjen kontrolleres av Peron. Skjenselen er fullbyrdet.»

På samme side i «Dagspressen», hvor dette gjengis, finner vi følgende: «Informasjonskontoret til den sosialistiske internasjonale har gitt ut en oversikt over sosialistpressen i 21 land, blant dem 15 europeiske stater. Det samlede tall på sosialistiske dagsaviser er 193 og totalopplaget 6,930,000. Dertil kommer 128 ukeblar med 1,852,000 i opplag, 16 14-daglige publikasjoner med 298,000 i opplag og 161 månedstidsskrifter med 1,187,000 i opplag. Til denne pressen, som eies og kontrolleres av de sosialistiske partier kontrollert Internasjonalen kommer 37 dagsaviser, 15 ukeblar og 8 månedshæfter som støtter sosialistenes politikk».

Eies og kontrolleres, eies og kontrolleres. Det går igjen hos begge, men i siste tilfelle sies det intet om at «skjenselen er fullbyrdet» og heller ikke noe om hvilke Peron'er som kontrollerer organisasjonene. Det er kanskje overflødig, for de, som leser, kan også i mange tilfeller lese mellom linjene. Det er noe, som mange har lært seg i de siste årene, etter å ha kommet i tvil om alt og alle og ikke minst om de gjentatt forsikringer om «pressens frihet».

«8. Mai»

leser jeg, som min bestefar leste «Almuevennen», skriver en av våre trofaste venner til oss.

Vi takker for de hyggelige ord. Og vi ber våre lesere å sørge for at vårt blad får innpass i alle hjem — ikke bare blant de tidligere NS-folk, men like meget hos de mange som vil høre sannheten og som vil stå oss bi i vår kamp for rett og rettferdighet.

Skriv til oss, når De har noe på hjertet, men skriv kort til snarere

engang til meg «Det er ikke vanskelig å være ærlig når en har alt det en trenger». Et menneskes moral skal man derfor bedømme når det settes på prøve. Etter 8. mai 1945 ble så å si hele det norske folk brakt opp i en krise hvor moralen ble satt på prøve. Hvorledes denne falt ut har vi ennå ikke full oversikt over. Men en ting er på det rene, samfunnet som sådant holdt ikke mål. Feilheten som er det styggste karaktertrekk hos menneskene var overveldende. Selv blodets bånd holdt ikke. Vi hadde i mange år skrytt av vår dommerstands hederlighet som et umistelig gode. Det var menn som ikke lot seg bruke av makt havere, ja ikke ville tale det minste påtrykk. Domstolene var hellige og uavhengige. Men hva opplevet vi ikke, da rømlingene som hadde styrtet land og folk ut i ulykken vente tilbake. Nesegrus utnykt og underkastelse fra dommer og juriststanden med ganske få unntak (de som holdt seg passive). Massen av folket tetter anga. Over en million anmeldelser kom inn til Landssvikavdelingen, som avvertete etter angiveri. Vårt folk kan ikke se seg tilbake lenger, da skuer det ned i en mødding. Intet skryt kan dekke over at dette folks usselhet i motgang og medgang er uomtvistelig. Bare en selverkjennelse på dette punkt vil gi håp om bedre tider. Det fåtall som ofret seg i kampen ut fra idealistisk livssyn, på begge sider av fronten, bør omfattes av alle landsmenn med aktelse og beundring. Det er alltid de få som skal være eksemplet for de mange.

Derfor uegennyttige landsmenn, dere som kjempet for det dere mente var rett Konge eller Quisling, la oss ta hverandre i neven. I den neste strid vil vi kjempe sammen. Vi ønsker ikke å forbrødre oss med samfunnsstreberne, som har søkt å splitte oss ved sine løgne og sitt hykleri.

På idealisme og tro hos et fåtall kan folket bestå, på massenes feighet og materialisme kan intet bygges. Det gamle system går mot sin grav, den siste injeksjon som man kalte «nasjonal holdning» har tapt sin virkning. Det var bare grumset vann.

K. F. K.

har De muligheter for å få det inn i avisen. Send samtidig bestillinger på nye aviser.

Til Stortinget

— Forts. fra side 4. —

i Norgeshistorien, likesom det ville gi en viss betryggelse om disse personer med hensyn til personlig forhold og handlinger sto for kritikk. I relasjon til selve hovedspørsmålet — oppgjørets historiske og rettslige grunnlag — anser imidlertid Forbundet slike forhold, hvor graveren de de enn i og for seg kan være, som sekundære.

FORBUNDET HAR BERØRT DET SOM DANNER UTGANGSPUNKTET og grunnlaget for nemnd flertallets innstilling — Justisdepartementets St.meld. 64—1950 — i sin henvendelse til Stortinget av 19. januar 1951. Forbundet kritiserte den gang at de to riksadvokater sendte ut sine redegjørelser umiddelbart før Langeland-Bergsvik-saken skulle fore i retten, og man vil også denne gang ha sagt at når «angrepene på rettsoppgjøret» er berammet til rettslig behandling den 14. januar 1952, kunne det — når man først har ventet så lenge som man har — muligvis vært grunn til å vente rettsavgjørelsen forinnen man formet en innstilling hvis hovedinnhold er en standpunkttagen til forhold som det om få dager blir domstolens sak å vurdere.

ET PUNKT må vi imidlertid få lov til å sette fingeren på: den besynderlige unnlattelse av virkelig etterforskning der det gjelder planer og dokumenter som påstås å være fabrikkert innen fengslene, og som riksadvokaten påstår har innebåret den største fare for hele oppgjøret. På bakgrunn av denne uttalelse skulle man ha ventet seg at det var reist sak mot forøverne for falske anklager og for ærekrenkelser framført mot bedre vitende. Det har ikke skjedd. Riksadvokaten er av den mening at det ville være spillfekteri å gå til saksanlegg mot forbrytere som alt før er dømt til livsvarig straff. Når en betenker at hele rettsoppgjørets renomme angivelig er i faresonen, synes dog dette argument noe for lettjøpt. Også de som er blitt ærekrenket bør vel ha krav på et visst hensyn. Som riksadvokaten sier vil det alltid ha lett for å henge noe igjen, jfr. riksadvokatens bestrevelser for å utrydde enhver tvil m. h. t. Langeland-Bergsvik-dommens innflytelse på visse personers anseelse, og da synes det naturlig om han også i dette tilfelle hadde bestrept seg for å rydde enhver tvil til side.

PÅ TIDLIGERE NS-HOLD er det såvisst ingen beundring for personer som kan overføres å ha gitt seg av med å begå falsknerier eller drive ondssinnert bakvaskelse. Ingen ønsker mere enn oss at slike saker blir etterforsket til bunds og at de skyldige blir trukket til ansvar. At kst. riksadvokat Thommessen beteg

Ad. Revisjonsfondet ennå en gang

Her er kommet gledelig meddelelse

ner saksanlegg i et slikt høve som «billig atspredelse» er ikke holdbart

VI VIL ALVORLIG HENSTILLE til Stortinget i forbindelse med behandlingen av den foreliggende innstilling å uttale ønskeligheten av at riksadvokaten påbyr straffesak reist i anledning av de heromhandlede forhold.

DET HJILER ELLERS EN SLAGS EVENTYRSTEMNING over de to bilag til St.meld. 64-50. Det virker på ett og vis forfriskende — og påkaller til en viss grad munterhet — å lese om hvordan de som kom fra den annen side oppfattet NS-medlemmene som våpenbehengte utyrer som bare stundet etter borgerkrig. Allerede den første dag etter okkupasjonens opphør viste det seg til overmål hvordan NS-medlemmene tok situasjonen og det var vel hverken den gang eller nå noen grunn til å tvile på at det i atskillig høyere grad var deres eksemplariske holdning under alle overgrep som mer enn motstandernes tøylesløse herjetokter rundt i private hjem, avverget faren for en borgerkrig. Alt de første timer burde ha overbevist de norske styrkers ledere om at deres tropper kunne vært satt inn for en bedre tjeneste enn hva tilfellet ble. Fra tyskerne hadde man intet å frykte. De hadde kapitulert overfor engelskmennene innen arrestasjonen av NS-medlemmene tok til. Og disse arrestasjoner gikk så i si unntaksløst for seg i fullstendig ro, idet NS-medlemmene regnet med at de overga seg til representanter for en rettsstat som ville ta vare på dem og deres. Virkeligheten kom til å se noe annerledes ut: Tusener og atter tusener av private hjem ble en lett kjøpt «slagmark» for dem som med våpen i hånd ventet på «oppstanden fra NS's side». Et justisnemnda kommer til at «tyverier har funnet sted» er meget pent sagt. Sannheten er at de florerte. Og noe annet var kanskje heller ikke å vente, når man eksempelvis ble oppmerksom på at folk med opptil 12 straffer for kriminelle forbrytelser av groveste slag — og nettopp sluppet ut av fenglet — gikk omkring med politi-armbind og vartet sine landsmenn mot folk som aldri hadde tatt så meget som en fysiskeske fra sine medmenneskjer.

NÅR DET GJELDER ETTERFORSKNINGEN i landssvik-saker vil det antagelig være mer enn nok å henvise til generalkonsul P. Harsems nylig utkomne bok, «Svarte Flekker», der han gjengir en lang rekke autentiske politidokumenter. En skulle kunne ventet at riksadvokaten straks ville ha tatt skritt til rettslige forføyninger mot dem som i egenskap av offentlige rettsutøvere har satt i den grad svarte flekker på rettsoppgjøret. Noe slikt er formentlig ikke til å tenke på. Derimot tar vi sikkert ikke meget feil om påtalemyndigheten i stedet er travlt opptatt med å finne ut hvordan man skal ramme generalkonsul Harssem for hans ubetimelige avvisninger. Det er jo blitt noe av

Bestill dressen hos oss

sydd etter mål. Den blir både bedre og billigere enn om De kjøper den ferdig i en forretning. Skriv etter tøyprøver og målskjema. Oppgi farge og omtrentlig pris pr. meter. 20 års praksis — og godt renome for vårt arbeid.

Sporsen Konfeksjonsfabrikk
AUKRA.

Gift gartner

hvor hustruen kan påta seg stell av noen fjørfe og sau til husbehov, får plass fra 14. 4. 52. Arbeidsfelt: parkanlegg, litt frukt-, bær- og grønnsakdyrking. Ikke familie med små barn — helst barnløse. God leilighet, lys, brensel og poteter inngår i lønna. — Vakkert sted. Attestavskr. og oppl. til Skinnarbøl gaard, Kongsvinger, hvorefter ev. konferanse.

Husholderske

Selvstendig arbeidende husholderske får plass i Kristiansund. — Bill mrk. «Straks nr. 33» til eksp.

Havfiskefartøy

Og eller kapital søkes for start av havfiskeselskap. B. m. «Opplysninger nr. 27».

Salgsrepresentant

Importagent for vesttyske fabrikker søker salgsrepresentanter i de større byer. Bill. mrk. «Kjem tekn. artikler nr. 28».

To rom ledig

Nesø Hovedgård i Asker for mann som kan ta sagskur, husreparasjon og hugst. Blehr, Slepanden. Tlf. Oslo 53 86 76.

A.s Eiendomsomsetning

Øvre Storgt. 28, Drammen. Benytt oss ved salg, kjøp av eiendom og forretning.

kamp for sannheten og rettferdigheten med økte krefter. Ingen må nære det håp at det skal lykkes å trette oss ut, slik at vi slår oss til ro med den øyeblikkelige tilstand. Gjennom våre forbindelser ut over landet får vi stadig bevis på at vi har en sterk og enstemmig front bak oss. Det er ingen av Forbundets folk som har noen tanke om å skifte ut kampen for sin personlige ære med en ro og fred og godt utkomme, der det er et vilkår at man finner seg i landsvikstemplet. Vi krever ikke noen frifinnelse per fas et no fas, men vi krever en undersøkelse som kan overbevise oss og andre om at alt har gått rett og riktig for seg.

Vi tillater oss gjøre et sammen

Lastebilsjåfør

Sjåfør godt kjent i Oslo får plass straks. Sterk - villig - erlig. Henv. telf. 41 13 71.

Skogarbeider.

Jeg søker forbindelse med fange som har vært på skogsarbeide. 40—60 år. Grei og liketil. Bill. mr «Motorsag nr. 35».

Stor dobbelt vedkløver

for ved inntil 60 cm. tilsalgs. — Blehr, Slepanden. Tlf. 53 86 76.

Hjelp til selvhjelp

Er det noen som har evne og hjertelag til å låne tidl. NS og liebufange kr. 500 i 2 år mot bankrente. Forl. oppl.

Johan A. Hovde, Vikersund.

Leilighet

på 2 til 3 v. og kjøkken, søkes av fhv. off. tj.mann i Oslo el. omegn. Sikker betaler, og til tj. som altmuligmann. Kun søster og bror. Bill. mrk. «Takn. for tilbud nr. 34».

Gartnere

Ung mann fra Bergen, 33 år, ønsker arbeid i gartneri. Endel øvet, meget interessert. Har so- net 6½ år. Helst østlandet. Bill. mrk. «Oppgi lønn nr. 30».

Vekkerur

Kr. 18,10 — 25,50 — 34,10. Sendes mot oppkrav.

Urmaker R. Gjessing, Drammen.

Boken som vil leve i norsk historie.

Dr. jur. Gustav Smedals bok

«PATRIOTISME OG LANDSSVIK»

Den 30. oktober døde dr. jur. Gustav Smedal etter en operasjon, men hans minne vil leve blant hundretusener og først og fremst blant «de forsvarsløses tusener» som han har tillegnet boken.

Boken er saklig, nøktern og verdig, stilen elegant og lettest og det er en glede og oppmunnerne å fordype seg i denne kilde av sann

«de forsvarsloves tusener» som han har tilegnet boken. Boken er saklig, nøktern og verdig, stilen elegant og lettlest og det er en glede og oppmuntring å fordype seg i denne kilde av sann og klar opplysning, skriver kaptein Hovden.

Den er det skarpeste angrep som er rettet mot «oppgjøret», og myndighetene har ikke kunnet angripe den, fordi fremstillingen er helt korrekt.

Spre den, bruk den som nyttårshilsen og til andre anledninger. Alle som elsker sannhet og rett bør anskaffe seg den.

Den er 228 sider, vakkert innbundet, forsynt med ekstra omslag og den nedsatte pris kr. 8,— pr. stk. skal ikke avskrekke noen. Sendes porto- og innlands mot innsendelse av beløpet. Ved bestilling av 3 stk. kr. 35.— som forskuddsbetaling.

KARL SEELAND - OPPEGÅRD ST.

Ad. Revisjonsfondet ennå en gang

Her er kommet gledelig meddelelse om at folk står ferdige utover landet med sine bidrag, bare de får sikker beskjed om, hvor pengene skal sendes hen.

Pengene skal sendes til

FORBUNDET,

Kierschows gt. 5, Oslo

med klar beskjed om hva pengene skal brukes til: Til Revisjonsfondet eller til fortsatt hjelpearbeide. Mer innviklet er det ikke, og la nå Forbundssekretæren få den «haustbløya» han ønsket seg.

Ivar Frihaug-Osa.

!

Under valgene i Nord-Odal herredsstyre forleden kom ordføreren med følgende hjertesukk: — Det begynner å bli så mange nevnder og komiteer, at vi snart ikke har stemmeberettigede til å plasere i dem alle sammen!

Ennom de overlot det hele til en mann og betalte ham godt for det? Og så at alle de andre ofret seg for den nye arbeidsdagen.

flekker på rettsgjøre. Noe slikt er formentlig ikke til å tenke på. Derimot tar vi sikkert ikke meget feil om påtalemyndigheten i stedet er travlt opptatt med å finne ut hvordan man skal ramme general-konsul Harsen for hans ubetimelige avsløringer. Det er jo blitt noe av en grunnlov i dette land at «angrep på rettsgjøre tales ikke».

VI VIL TILLATE OSS Å GJEN-TA at hvis man først mener noe alvorlig med å si at man overmåte gjerne ville finne fram til en holdbar løsning av de spørsmål som knytter seg til etterkrigsoppjøret, så fører det i et hvert fall ikke fram å ta saken på den måten som flertallet i justisnemnda har gått inn for. Det løser ikke noe som helst.

DET ER NEMNDAS MINDRE-TALL som har forstått hva saken i virkeligheten gjelder, og det er også de skritt som dette mindretall be-buder, som sikrest og hurtigst vil ha sjanser for å bringe løsningen til veie. Forbundet vil derfor så sterkt det kan henstille til Stortingets representanter å slutte opp om mindre tallets syn. Skjer det, vil Forbundet tilby seg etter evne å yde sin aktive medvirkning til det arbeid som even-tuelt blir tatt opp. Skjer det derimot ikke, vil vi allerede nå ha sagt fra at vi kommer til å fortsette vår

et no-fas, men vi krever en under-søkelse som kan overbevise oss og andre om at alt har gått rett og riktig for seg.

1. en undersøkelse av oppgjørets historiske og rettslige grunnlag derunder berettigelsen i norsk rett av prinsippet om det såkalte solidariske skyldansvar.
2. øyeblikkelig amnesti for alle politiske fanger.
3. øyeblikkelig opptak til en tilfredsstillende ordning av tidl. NS-medlemmers arbeidsforhold under samtidig hensyntaken til de øvrige konkrete forslag i Forbundets henvendelse til Stortinget av 20. januar 1951.
4. øyeblikkelig stans av Erstatningsdirektoratets inndrivingsvirksomhet inntil saksforholdet under pkt 1 foreligger behørig utredet (jfr. Forbundets henvendelse til Stortinget av 9. april 1951).

I ÆRBØDIGHET

Hroar Hovden
form.

Anders Hafs kjold
nestform.

Helge Grønstad
Forb. sekr.

Kr. 18,10 — 25,50 — 34,10.
Sendes mot oppkrav.

Urmaker R. Gjessing,
Drammen.

OBS Flettverk OBS
Gjærdefabrikken GREI, Kolbotn,
leverer førsteklases flettverk i alle dimensjoner. Bestilling for levering til våren mottas nå.
Thor H. Sandorf.

Brennaktuell ny bok:

Tion Faulk:

NORGES SKJEBNETIME.

— Rettsgjøre og fremtidens Norge — 112 sider. Postoppkrav kr. 6,00.

FAUK FORLAG, Kongsvinger.

ENSLIG ordens frisk mann, 62 år, pensjonist, søker bosted Oslo. Bill. mrk. «Fra våren nr. 15».

«8. Mai»

kronikk 25. januar 1952

Om den korporative staten

For «8. Mai» av A.B.

I.

Per Engdahl: «Västerlandets Fornylse».

MIN MEGET KORTFATTEDE, generelle anmeldelse av Ir. Engdahls store verk skrev jeg innledningsvis: Historien er resultatet av et kraftparallelogram, hvor sidene utgjøres av de i utviklingen virksomme kollektivkrefter, de økonomiske og de sosiale, de politiske og de militære, de geografiske og de ideelle, de biologiske og de psykiske.

KAMPEN MELLOM IDEER og verdensanskuelser er et farge-rikt skuespill med fengslende og dramatiske oppgjør, men det hele blir noe av et meningsløst fyrverkeri, hvis det ikke stilles i samband med den materielle virkelighet, ut fra hvilken ideene er spiret. Nesten alle de problemer som det moderne samfunn har å kjempe med, har sin rot i den industrielle revolusjon med dens forutsetninger og følgevirkninger på de forskjellige områder.

DE TEKNISKE FREMSKRITT fra midten av 1700-tallet har forårsaket så dyptgående omveltninger, at all tidligere utvikling savner sidestykke dertil. Like gjennomgripende som den industrielle revolusjonens økonomiske omveltninger, like veldig ble dens politiske og sosiale konsekvenser. — Hele den gigantiske nedbrytnings

og nydanningsprosess, som de siste to hundrede år har vært vitne til, har sin dybeste rot i industrialismen. De gamle klasser fant seg plutselig avskrevet fordi de savnet eksistensberettigelse under de nye forhold, og i deres sted vokste nye grupper fram, som var bedre skikket til å mestre tidens problemer. Den politiske elite, som bar den gamle stat oppe, er fallt likesom de gamle klassene, og nye sosiale grupper har under forbitret innbyrdes kamp søkt å overta arven. Det brokete skuespill har vært akkompagnert av ideer og brytning, som i stadig vekselvirkning med de sosiale, økonomiske og politiske maktfaktorer har ført og fører fram til et nytt samfunn, en ny stat og en ny elite.

I REVOLTEN MOT DET GAMLE, likesom i den innbyrdes makt kampen, hadde de nye klasser befestet seg bak nye politiske anskuelser, hvilke har tjent som sam-lende faktorer i den sosiale kamp i vekselvirkning med denne utvikling gikk den politiske omveltning. Og den innebar den gamle stats undergang. Staten er samfunnets regulator og dermed også nasjonens ledelse. I sine handlinger innad og utad representerer staten den levende nasjon, den er uttrykket for nasjonens vilje. Den utgjør i sin rettsordning og sin forvaltning garantien for de forskjellige grupper innen samfun-

net, som hver og en fyller en viss funksjon av åndelig eller materiell natur.

VERDENSKRIGEN SOPTE BORT DE siste rester av den gamle stat og gjorde veien fri for det såkalte demokrati. Men det seiren de demokrati ble aldri den nye styresform som man hadde drømt om. De partier, som kjemper om makten i de folkevalgte parlamenter, er stort sett bare forkledninger av sosiale interessegrupper, og den politiske partikampen har derfor forårsaket en skjerpning av klassestridene. Staten er blitt en lekeball i hendene på de rivaliserende samfunnsgrupper, istedetfor som en over disse grupper opphøyet institusjon, å garantere arbeidsfordelingens funksjonsdyktighet i samfunnet og sosialgrup-penes innbyrdes relasjoner. Man kan følge land etter land og påvise samspillet mellom sosiale interessestridigheter og politisk maktkamp.

Den parlamentariske regjeringens avhengighet av parlamentsmajoriteten legger altså statsretet i hendene på en eller annen av de stridende interessegrupper, som derved kan utnytte samfunnets reguleringsapparat til sin private fordel på de øvrige grupperes bekostning. Altså: fra å være en, over de stridende interesser opphøyet institusjon, forvandler demokratiet staten til den mest ettertraktede brikke i klassenes store spillparti. De altmere utilhyldet fremtredende klassesympunk-tene har skutt de politiske ideer i bakgrunnen, og det parlamentariske spill har derfor ofte utartet til en privatinteressenes auk-sjon med statens midler. De tett på hverandre følgende valg gjør det umulig for en regjering å planlegge på lang sikt.

Disposisjoner, som i lengden skulle virke til hele folkets vel, men som på kort sikt krever en viss anspenning av samfunnskreft

tene, må oppgis, fordi opposisjons-partiene hensynsløst ville benytte øyeblikkets misnøye til ev. å bringe regjeringen til fall og derved tilintetgjøre den eventuelle langtidsplan. For å kunne bli sittende tvinges en regjering til en vidtgående løftepolitikk, og opposisjonen må i sin tur søke å overgå regjeringen i rundhåndede løfter. Den saklige meningsutveksling er i voksende grad forvandlet til en kamp om massene med suggestionens midler. Istedetfor til menneskenes fornuft frir man til lyst- og u lystfølelser, man sugerer fram en voldsom indignasjon mot politisk annerledes tenkende, samtidig som man søker å omgi sin egen politikk med en nærsagt religiøs glans. Kritikken erstattes av besvergelsesformer, sakligheten av fraser.

UNDER RELATIVT STABILE sosiale forhold kan en tilstrekkelig tallrik sosialgruppe helt besette statens poster, hvorved staten ikke lenger blir et uttrykk for folket, men bare for en viss gruppe. Demokratiet har således, istedetfor å virkeliggjøre folkestaten virkeliggjort klassestaten. At et sådant minoritetsvelde ikke er blitt allmektig beror i hovedsaken på den enorme rolle som forvalterne av kapitalansamlingene over. Imot denne økonomiske stormakt kommer ofte den demokratiske stat tilkort, man har ofte sett at regjeringsmakten har måttet kapitulere overfor en latterlig fåtallig, men skremmende mektig finansgruppes diktat.

BRISTENE I DEN DEMOKRATISKE styreform, ikke minst ansværsløsheten, skapte nye ideer. Den 17. juni 1789 innførtes ved nasjonalforamlingen i Versailles den styreform som kjennetegnes ved devisen «frihet, likhet, broderskap» og den 28. oktober 1922 da de sorte legioner gikk mot Rom fødtes den styreform som hyldet:

«orden, autoritet og rettferdighet». Etter første verdenskrig ble man også i de «demokratiske» land nødsaget til å gripe til diktatur som en utvei ut av vanske-lene. Både Mac Donald, Baldwin, Poincaré og Stresemann fikk særlige fullmakter av sine parlamenter, gjennom hvilke disse overlot, for en viss tid, sin myndighet til regjeringen. Det var forøvrig på en liknende konstitusjonell fullmaktslov Mussolini bygget sin første maktstilling, og det var likeledes en av Riksdagen i lovlig form utferdiget maktovergivelse til regjeringen, som legaliserte Hitler-regjeringens maktstilling våren 1933.

UT AV DE PARLAMENTARISKE demokratiers sosiale splittelse vokste den autoritære stat fram, og ut av den sterke stats store behov til forankring i samfunnets forskjellige grupper er en ny samfunnsorden vokst ut, vokset som et ledd i den nye folkeordning. Man har kalt dette nye samfunn det korporative. Til en begynnelse er korporatismen i ikke ringe utstrekning fremstått som et instrument i statens samfunnsregulerende virksomhet, — men i stigende grad har denne samfunnsoppstilling kommet til å fremstå som et naturlig ledd i den sosialøkonomiske utviklingen. Korporasjonen er blitt den organisasjonsform innen hvis ramme de industrialiserte samfunns mangeartede problemer finner sin løsning. Korporasjonen er det økonomisk-organisatoriske uttrykk for den streben til syntese mellom individualismen og kollektivismen, som er den eneste mulighet til å gjenopprette det europeiske samfunns nå ødelagte balanse. Den vil sammensneite det hørende i liberalismens hevdende av initiativet og selvstendighet med marxismens krav på solidaritet og rettferdighet.

DET KAPITALISTISKE SAMFUNNS organisasjonsvesen er preget av klasseinndelingen. Det har hatt en typisk horisontal oppbygning: Arbeidsgivere og arbeidere har dannet sammenslutninger, som i det alminnelige om-dømme på sett og vis likner de gamle begreper overklasse, middelklasse og arbeiderklasse. Motsetningene innen det kapitalistiske samfunn har egentlig dreiet seg om interessekonflikten mellom elerne til den i produksjonen investerte kapital, som har hatt interesse av størst mulig fortjeneste, og lønsmottakerne, som har villet ha den størst mulige andel av produksjonen i form av arbeidslønn.

DET FOR KAPITALISMENS og demokratets organisasjonsvesen karakteristiske horisontale drag, er et uttrykk for et grunnleggende organisasjonsprinsipp. — Organisasjonen bygger på medlemmenes interessefelleskap i forholdet til andre grupper. Den bygger altså på et klart motsetningsforhold mellom samfunnets forskjellige lag.

IMOT HELE DETTE PRINSIP stiller korporasjonen opp en helt ny grunnsetning: Organisasjonen bør bygge på fellesskap i oppgaver, ikke på fellesskap i økonomiske interesser. Derved får korporatismens organisasjonsvesen et typisk vertikalt preg, d.v.s. organisasjonen skjærer tvers gjennom det gamle samfunns klassegrenser og skaper fullstendig nye forbindelser. Klassen erstattes av yrket eller næringsgrenen. Naturligvis finnes det tendenser i korporativ retning også i det gamle samfunn. De hittil mislykkede forsøk på å skape en samling av alle i jordbruket arbeidende mennesker til en samlet jordbruksfront, er en sådan tendens.

Stortinget behandler «rettsoppgjøret»

Bunkholt:

«Hvem handlet rett?. Han som dro til Østfronten og satte livet inn som innsats eller han som under krigen frivillig arbeidet ved tyske befestningsanlegg»

Moseid:

«Var overbevist om at rettsoppgjøret var uholdbart og at det ville tvinge seg fram en revisjon»

Mandag begynte den lenge bebudede «landssvikdebatt i Stortinget. Da møtet ble satt hadde det tegnet seg 23 talere, men etterhvert ble det flere og flere av stortingsmennene som ville ha et ord med i laget.

Saken ble omfattet med stor interesse fra publikums side, og galleriene var fulsatt.

Etter at sakens ordfører Oscar Lindeberge hadde gjort rede for innstillingen fra justiskomiteen — fikk Halvor Bunkholt (b) Telemark ordet til å redigjøre for sin dissens i komiteen. Han konkluderte med å sette fram følgende forslag:

Stortinget oppnevner etter innstilling fra valgkomiteen en kommisjon til å utrede følgende spørsmål:

1. Om det må ansees som nødvendig å få en bedømmelse av rettsoppgjøret

BUNKHOLT

rets historiske og rettslige grunnlag, og på hvilken måte dette i tilfelle bør skje.

2. Om det må ansees hensiktsmessig å få en eventuell revisjon av enkelte landssvikdommer og hvordan dette praktisk kan gjennomføres.

3. Om det i tilfelle kan og bør gjøres noe for å avbøte eventuelle uheldige økonomiske og sosiale følger av rettsoppgjøret.

I sitt innlegg kom Bunkholt inn på

frontkjempenes stilling. Hvem handlet rett, sa han. Han som dro til Østfronten og satte livet inn som innsats eller han som under krigen frivillig arbeidet ved tyske befestningsanlegg?

Frontkjemperne kjempet mot våre allierte den gang, men det var for de samme synspunkter som er kommet til uttrykk gjennom opprettingen av de felles forsvarsstyrker for A-pakten

Ramndal (v) uttalte at de som hadde stelt med landssvikoppgjøret har lagt ned et stort arbeid, et arbeid som har vært båret fram av ønsket om å gjøre oppgjøret så rettferdig som mulig. Taleren understreket at de som hadde gjort opp sin straff, har krav på å komme inn i arbeidslivet uten å bli frosset ut av arbeidskameratene sine.

Stavang (a), Sogn og Fjordane, hadde en lang merknad i innstillingen og hadde tidligere bebudet at han ville stemme for Bunkholts forslag, innledet sitt innlegg med å understreke at han var uenig med Bunkholt i det han sa om frontkjemperne. Ellers hevde han at ettertiden ikke vil dømme oss for de feil som er gjort, men den vil dømme oss dersom vi ikke retter på feilene som har sin rot i den hevn-sjerrigheten som rådde etter at krigen var slutt.

Lyng (h), Trondheim, satte fram dette forslaget:

Stortinget ber regjeringen om å sette fram forslag til lov om å føre de statsborgerlige rettigheter tilbake til alle som under rettsoppgjøret er fradømt disse rettigheter og som ikke er idømt fengselsstraffer på over tre år.

Stortinget ber regjeringen sette ned et sakkyndig og allsidig utvalg for å bearbeide det materiale og vurdere de erfaringer som er samlet under rettsoppgjøret.

Granum (h), Gjøvik, hevdet i sitt innlegg bl. a. at Olympiakomiteens vedtak om å utelukke idrettsmenn

OSKAR LINDEBERGET

RAMNDAL

Er

De idag en tilfeldig Leser av «8. Mai» sa om i morgen en rast abonnent.

8. selverminnelsen — og toleransen

Dreyfus - bare en brøkdel av en prosent

Av direktør Lorentz Vogt

Dreyfussaken holdt verden i ånde i 10 år inntil Dreyfus fikk oppreisning. Der ble kjempet for å skaffe rettferdighet for denne ene mann. — Zola og Bjørnstjerne Bjørnson og mange andre gikk i bresjen. Da Dreyfussaken kom opp for annen gang ble han dømt på nytt, men under formildende omstendigheter. Dommen ble sier Aschehougs konversasjonsleksikon oppfattet som et uttrykk for at «domstolen ikke hadde moralsk mot til å trosse alle kjensgjerninger, men heller ikke hadde villet la den tidligere krigsrett i stikken.»

Vi føler oss på hjemlig grunn her. «Rettsoppgjøret» må ikke undergraves. Tenk på domstolens autoritet! «Regjeringen benådet straks Dreyfus, men for å få en ende på den voldsomme gjæring i landet før den store verdensutstilling ble det vedtatt i juni 1900 en lov om amnesti for alle som var kompromittert i Dreyfussaken». Dette gjalt dommere, politi, militære. Det er i grunnen på dette mellomstadium, at det norske justisdepartement og flertallet i Stortingets justiskomite i dag befinner seg: «Glatt over for å skaffe fred. Vi må da en gang ble ferdig med sakene.»

Men gjæringen i Frankrike fortsatte. «Først i 1904 fikk Dreyfus en anskning om ny revisjon bevilget, og 12. juli 1906 erklærte kassasjonsretten i de skarpeste uttrykk Rennesdommen ugyldig og Dreyfus uskyldig og fastslo og brennmerket en rekke ulovligheter og tåpeligheter under første og annen prosess». Jeg siterer fremdeles Aschehougs konversasjonsleksikon.

Var da Dreyfussaken noen stor sak? Det kommer an på hvordan man tar det. Det norske justisdepartement med støtte av flertallet i Stortingets justiskomite vil sikkert si: «Det var

en liten sak, og det var en dårlig gjering på den måte å undergrave tilliten til domstolene. «Stort sett» har det franske rettsvesen sikkert virket bra». Andre for hvem rettsbegrepene er av absolutt karakter vil se annerledes på saken. De mener, at man kan ikke regne rettferdigheten ut i prosenter. Den enkelte borger har krav på full rettferdighet. Og har han lidt urett, skal han ha oppreisning, selv om rettsapparatet «stort sett» har virket bra. Forskjellen mellom sorenskriver Stavang og lensmann Bunkholt på den ene side og justisdepartementet og komiteens flertall på den annen bundet ikke i en vurdering, men i en moralsk innstilling. Det er rettenes idebærere mot dem, som ikke har moralsk kraft til å hevde i praksis en av den Vesteuropas kulturs fundamentale prinsipper i praksis. Der er da så mange andre hensyn. «Bra folk», hvis gjerninger

ikke er så bra, at de bør komme fram o. s. v.

Regnet i prosenter står det norske «rettsoppgjør» ganske bra. Men kan man regne rettferdigheten i prosenter og dermed synes, at alt er i orden uten oppreisning for feilprosentene?

Justiskomiteens innstilling med flertallets bedrøvelige slapphet kommer til behandling. Det blir et forsøk på sandpåstrøing. Der kan på den ene side og på den annen side o. s. v. — Det blir en slags Dreyfusdom fra 1900 om igjen og så må arbeidet for rettferdighetens seier gå videre.

Der gikk fire år fra Dreyfusdommen av 1900 til den fulle oppreisning i 1904. Der vil muligens gå lenger tid fra innsillingen av 1951 til full klarleggelse. Guds mølle arbeider langsomt, men sikkert. Man skal ikke la seg avskrekke av langsomheten, men stole på sikkerheten.

Lorents Vogt.

Ble Halvdan Koht utvist —

— Forts. fra side 1 —

han seg av prof. Koht, som ble kjørt inn for endel «tredjegradsforhør» og fortalte endel historie — sikkert de mest aktuelle som historikeren Koht har deltatt i. Etter anskuelserundersvisningen var det ingen norske som så Koht. Engländerne på sin side ville ikke ha ham på engelsk jord. De sendte ham kort og godt til Liverpool, hvor han satt arrestert ombord på en norsk båt i hele 8 dager, innen båten kunne forlate dokken. Han fikk ikke lov til å gå i land. Han fikk ikke satt seg i forbindelse med noen — kort og godt: Han ble behandlet ganske hardt.

Det jeg her har nevnt er kanskje rene bagateller men jeg mener at «8. Mai» burde:

1. Slutte med angrepene mot amerikanere og engelskmenn — iethvertfall bør angrep begrenses. Uten disse to stater, var det i dag ikke noe igjen av den livsform og den kultur, som ialfall jeg er glad i og tror på. Vi kan ikke slåss med bolsjevik og yankees i samme åndedrett. Gjør vi det, har jeg inntrykk av at vi blir mer cervantes — og mindre barn av det 20. århundre?

2. Jeg mener også at vi skulle dra fram hva disse drabanter av Glass-trompeten gjorde i London. Det skader ikke å spørre Stortinget hvor det er blitt av protokoller og bilag fra Londontiden? Regnskap for ballet på DORCHESTER HOUSE, og hvor meget ble betalt til Geraldo for underholdningen?

3. Jeg synes «8. Mai» skulle gå mer inn for tallenes hårde linje — der hvor man gjør krav på regnskaper i dollar og cent.

Hva har den mislykkede menneskekjæften kostet Norge?

Hvor meget har følgende tapte rettsaker og nytteløse forføyninger kostet de norske skatteborgere:

1. Tapt sak mot Nico Solberg — og erstatningen til redieret.
2. Tapt sak mot GILBERTS folkene i

Folk som har karakter

Det er visse herrer som ser rødt, når firmaet Anth. B. Nilsen & Co. kommer med sine kjempemessige annonser om vår levestandard og betingelsene for å styrke den. Ja, det er ennog de, som vil ha den slags reklame forbudt. Vi gjengir en av disse annonser — selvsagt uten betaling — som eksempel på praktisk politisk propaganda:

Brev til en ung herre.
et drama, som verden har vært vitne til i de siste to uker, hvor

Alle ting tatt i betraktning, er det en viss likhet mellom det som ventes av en ung mann ombord på et skip og det man ventet av ham på et kontor eller i en fabrikk. Det første han må gjøre, er nemlig å skaffe seg ry for PALITELIGHET

Fra det øyeblikk at Deres overordnede har gitt Dem et oppdrag og — i visshet om at De vil utføre det og UTFØRE DET FORT OG RIKTIG — vender seg mot andre gjøremål fra det øyeblikk av De

JOHN LYG

Nytt produkt: Kilosykler

Som bekjent var tyskerhatet etter okkupasjonen meget fremherskende i Norge. Til eks. ble Keiser Wilhelmssvei ved Frognerstaden, Oslo om døpt til Holmenkollveien og den gamle ærverdige Tyskebryggen i Bergen fikk navnet «Bryggen» o.s.v.

Dette var forsåvidt ikke noe å si på, men når navneforandringen får et latterlighetens skjær over seg, mener jeg det kan ha interesse for leserne. Det gjelder den tekniske betegnelsen for måling av radiomottakere og sendere.

Da engelskmannen Maxwell i slutten av det forrige århundre gjorde sin oppsiktsvekkende oppdagelse, som gikk ut på å matematisk vei å kunne påvise at der i eteren forekom visse svingninger av samme karakter som lysbølgerne, fant den tyske professor Hertz påstanden så interessant at han foretok eksperimenter som godtgjorde at Maxwells påstand var riktig. Han var altså den første som telegraferte trådløs.

Forat de forskjellige sendere skal kunne operere uavhengig av hinanden er det nødvendig at disse blir avstemt etter en bestemt bølgelengde eller frekvens. D. v. s. antall svingninger (perioder) i sekundet.

Til ære for professor Hertz ble denne gradering oppkalt etter ham. Som leserne kanskje vil huske talte man stadig tidligere om så og så mange kilohertz. (Tusen perioder pr. sek.)

Da imidlertid Hertz var tysker måtte man finne på et annet uttrykk og så kom man på den geniale ide å bruke det engelske uttrykket cycles, som er det engelske ord for perioder og altså har intet med sykler å gjøre. På engelsk heter da kilohertz - Kilocycles.

De norske tyskhaterne kalte da ganske enkelt kilohertz for kilosykler, som jo høres ganske idiotisk ut (hva det også er).

Fanatisme lenge leve —
H. S. H.

Med storstilet støtte

av den sovjetrussiske regjering boretter seg nå russiske fiskerfamilier på de tidligere japanske Kuriløylene mellom det Ochotske hav og Stillehavet.

Granum (h), Gjøvik, hevdet i sitt innlegg bl. a. at Olympiakomiteens vedtak om å utelukke idrettsmenn som 2014 ert under forfølgning for landssvik, har vakt stor forbauselse i vide krets.

Første taler i kveldsmøtet var Moseid (b), Vest-Agder. Han hevdet at alle medlemmer av NS arbeidet for Norge mot tyskerne. At en mann er medlem av en organisasjon betyr ikke nødvendigvis at han er en, i alt det organisasjonen foretar seg. Taleren kjente mange som gikk inn i NS av rent patriotiske grunner.

Taleren var i mot det kollektive straffeansvaret som var blitt gjort gjeldende. Rettsoppkjøret er blitt så omfattende og skadelig at svært mange mennesker i dag spør om denne veldige forfølgelse av mennesker kan være rettfærdig. Taleren var overbevist om at rettsoppkjøret var uholdbart og at det ville tvil seg fram til en revisjon.

Ordsiftet ble avsluttet tirsdag i denne uke. I neste nr. av «8. Mai» vil vi se nærmere på denne saken.

STAVANG

Erstatningsdirektoralet mottatt 172 mill. hittil

Om lag 100 mill. gjenstår.

Ved årsskiftet var det til Erstatningsdirektoratet inngått i alt 172,4 mill. kr. i forbindelse med landssvikoppkjøret, og det gjenstår 99,7 mill. kr., forteller sekretær Horne til Vårt Land.

De 172,4 mill. kr. som er inngått, fordeler seg på bøter med 45 mill., inndragninger 70,8 mill. og erstatninger 56,6 mill. kr.

De gjenstående 99,7 fordeler seg på bøter med 5,1 mill., inndragninger 79,3 mill. og erstatninger 15,3 mill. kr.

Justisdepartementet har foreslått at erstatningsdirektoratet blir nedlagt fra 1. juli i år.

Innbyggertallet

I Den vest-tyske Forbundsrepublikk var pr. 30. september 1951 48.195.000 I tredje kvartal steg befolkningen med 116.000. Dertil kommer 34.000 nye flyktninger.

MOSEID

Rolf Skjønhaug død.

Fra Bjørkelangen konsentrasjonsleir får vi den sørgelige beskjed at Rolf Skjønhaug er død.

For noen uker siden ble han i all hast sent til et sykehus, men levde sto ikke til å redde. Han døde av den anerkjente sykdom kreft. Skjønhaug var frontkjemper og i flere år kjempet han på Østfronten. Da han kom hjem ble han dømt til års straffarbeid, og nå når han døde hadde han sittet inne i 7 år.

Vi lyser fred over hans minne.

Kommunister vil kunne forsikre Dem om at De bærer Deres overordnede på ryggen, men jeg kan forsikre Dem, at selv verdens mest sjarmerende vesen ikke vil kunne sette Dem istand til å handle opp med dem som har skaffet seg ry for å kunne UTFØRE OPPDRAG.

Brev til en ung herre. et drama, som verden har vært vitne til i de siste to uker, hvor kaptein Kurt Carlsen har kjempet en fortvilt og tilsynelatende håpløs kamp for å få sitt skip «Flying Enterprise» i havn, har sendt våre tanker tilbake til en bok som heter «Harcours of Memory».

Denne boken er skrevet av en gammel sjøulk ved navn William McFee, som har vist at han er like flink med pennen som med merlspikeren. Et av de mest interessante kapitler i denne bok handler om en ung herre som skrev til McFee fordi han kjedet seg på landjorden og ville vite hva hans utsikter kunne være tilsjøs.

«Jeg betviler», skrev McFee til den unge herre, «at De er villig til å si farvel til det liv i komfort som De har vennet Dem til. Jeg betviler også at De — og forøvrig millioner av Deres likesinnede — egentlig har den fulle forståelse av hvor bortskjemt De er. Det som egentlig er i veien med Dem, min unge venn, er at De har hatt det altfor lett i det samfunn De lever i. De har nok en slags vag anelse om det dypt nede, men De er for dørsk til å foreta Dem noe for å rette på situasjonen.

det og UTFØRE DET FORT OG RIKTIG — vender seg mot andre gjøremål, fra det øyeblikk er De på veien oppover.

Blant de faktorer som innvirker på løsningen av Deres problem, er «et sjarmerende vesen» ikke inkludert. Det det spørres om er: har De KARAKTER, eller har De ikke KARAKTER».

Vi skylder riktignok å opplyse, at ovenstående var skrevet tidlig i 30-årene, og at den unge herre bodde i et land som alltid har vært kjent som mulighetenes land. Man hører ofte at i vårt land, i vår tid, er det ikke lenger så store muligheter tillands for unge menne, som det kunne ha vært, men de kan enda gjenskapes — av folk som har KARAKTER.

ARENA.

kristen revy, uavhengig månedskrift for Bibel og kristenliv, helse og lægekunst, saga og samfunn, er utkommet med sitt første nummer. Redaktør og utgiver er Olav Farstad, Kjøpervik. Alle menigheter, sekter og kirkesamfunn får komme til orde i ARENA, sier redaktøren, og alle får lov å angripe det som synes være ubibelsk, men kun med bibelske midler, ikke med fordømmelse og hat.

Vil kommunistpartiet og rikspartiet bli forbudt i Vest-Tyskland?

Bonn: Privat til «8. Mai».

I løpet av første halvår i år vil den vesttyske forbundsregjeringens klage til forbundsforfatningsdomstolen i Karlsruhe komme opp til hovedforhandling.

Klagen gjelder både Det Sosialistiske Riksparti (SRP) og Det Kommunistiske Parti (KPD) og forbundsregjeringen har nedlagt påstand om at begge partier blir å betrakte som grunnlovsstridige både på grunn av sine programmer, sine brosjyrer, sine ledere og deres taler. Regjeringen vil søke å føre bevis for at SRP i virkeligheten er identisk med NSDAP (i all fall kongruent). Den del av klagen som beskjerftiger seg med personene, bygger på disses politiske fortid. I anklageskriftet nevnes følgende:

1. Dr. Dohrls, SRP's førstepresident, 2. General Remer, SRP's annen president (for tiden i fengsel, dømt for å ha fornærmet Adenauer), 3. Grev Westarp, landdagsrepresentant i Nedre Sachsen og SRP's tredjepresident samt 4. Finke, president for SRP's organisasjon i Nedre Sachsen. I anklageskriftet heter det at de nevnte personer under Hitlers voldsheir hadde innehatt ledende stillinger og at deres skriftlige og muntlige ytringer viser at de etter 1945 har arbeidet i NSDAP's ånd. Dohrls var medlem av NSDAP før 1945, men hadde bare en mindre funksjonærstilling. Remer var menig medlem av NSDAP. Grev Westarp var en tid medlem av Hitler-Jugend. Bare Finke var med i SS og arbeidet under krigen som journalist i Stockholm.

Forholdet er imidlertid at det i dag i praktisk talt alle store vesttyske partier, særlig i Freie Demokratische Partei (FDP), men også i det sosialdemokratiske parti (SPD) i Deutsche Partei (DP) og i CDU finnes tidligere nasjonalsosialister i ledende verv og stillinger. Regjeringens anklage på dette punkt virker derfor litet overbevisende på offentligheten.

Innenfor SRP-partiets ledelse imøter man rettssaken i Karlsruhe med ro. Man er klar over at domstolen allerede av prestisjegrunner ikke kan avsi noen fullstendig frifinnelsesdom, men man håper at retten vil vise så stor objektivitet at den avviser hovedparten av klagen på grunn av bevisets stilling eller på grunn av mangelen på bevis. I praksis vil det bety at enkelte SRP-ledere vil få forbud mot politisk virksomhet. Men selv om domstolen skulle gå så langt som til å forby SRP, mener man at partiet står så sterkt hos velgerne at det ikke er mulig å ødelegge det ved juridiske manipulasjoner. Ved landdagsvalgene i Nedre Sachsen i sommer ble 14 SRP-kandidater valgt inn. De nyter parlamentarisk immunitet. Blir partiet forbudt fortsetter de som uavhengige. Dermed vil de garantere partiets bestånd. Ved nye valg vil partiets kandidater opptre som uavhengige. For velgerne vil det være tilstrekkelig om Remer eller Dohrls eller Grev Westarp betegner en uavhengig kandidat som «sin mann».

Politisk vil et forbud imidlertid være av større interesse enn juridisk. De borgerlige partier er nemlig mest interessert i at SRP forbyr, mens det sosialdemokratiske parti har størst interesse av at kommunistpartiet forsvinner som lovlig organisasjon. SRP tar nemlig velgere fra CDU, FDP og DP, og for det sosialdemokratiske parti er det en fordel at SRP bare er konkurrent for de borgerlige partier og dertil som ny-fascistisk anstrøk ikke kan bli med i noen borgerlig koalisjon. Det kommunistiske parti representerer derimot kun en konkurranse for sosialdemokratene, men kan aldri bli med en i en koalisjon med arbeiderpartiet på grunn av sin tilknytning til Moskva.

I hvilken utstrekning domstolen i Karlsruhe vil la seg ede av politisk taktikk, vet man ikke i dag. Det værste som kunne henne sosialdemokratene var om SRP gikk ut av prosessen rensert for anklagen om nyfascistisk anstrøk, slik at partiet faktisk kunne bli en koalisjonspartner for de borgerlige. En slik utvikling er tenkelig hvis Remer og eventuelt Dohrls i all fall utad trekker seg tilbake fra partiets ledelse. Da er veien åpen for en stor høyreblokk, som blir sterkere enn SPD.

I denne forbindelse er det interessant å registrere at sosialdemokratene leder dr. Kurt Schumacher er engsølig for SRP fordi dette ikke er noe klasseparti, men allikevel trekker til seg en mengde arbeidere, på samme måte som NSDAP gjorde det i sin tid. Også flyktninger, tidligere yrkes-soldater og offiserer samler seg i SRP. Schumacher ville derfor gjerne at det ble dannet et nasjonalt parti etter mønster av Hugobergs tidligere tysknasjonale parti. Et slikt parti ville ikke ta velgerne fra Schumacher.

Er det bein i nesen som mangler?

1. Tappt sak mot Nico Solberg — og erstatningen til rederiet.
2. Tappt sak mot SOLBRIS-folkene i Rio de Janeiro.
3. Tappt sak mot dr. Hovgaard, konsul Støren og kaptein K. Vagn Knudsen i Tanger.
4. Tappt sak mot Ulf Breien i København.
5. Tappt sak mot styrmann Cappelen i Oslo.
6. Muligens andre tapte saker og merkværdige tiltak som er ukjent for folk.

DET MA KUNNE REISES FØLGEN DE SPØRSMÅL.

- A. Hvor meget har hver sak kostet og hvor stor erstatning er gitt? Hvor store saksomkostninger er yttet motparten?
- B. Hvor finnes Stortingsbevilgning til disse tiltak, og hvor er disse penger bevilget rent budsjettmessig?
- C. Imidlertid er det ikke bare Stortinget som kommer inn i bildet. For sakene 1-2-3 er alle dekket med dollars. Det kompliserer saken betydelig, da Stortinget ikke har dollars og har måttet betale det amerikanske folk om slike. Spørsmålet blir derfor: — hvor er dollar kommet fra? Er det Norges Bank som har bevilget? Hvilken myndighet har gitt Det Kgl. Justis- og Politidepartement rett og adgang til å bruke dollar? Hvor finnes slike fullmakter?
- D. Da Norge har den største pro-sentsats i verden av GRANTS (gaver) av MARSHALL-midler går jeg ut fra, at man overfor de amer. myndigheter ikke har unnlatt å gjøre bekjent med det veldige forbruk som er gått til her. O. G. Gundersens sinnsvake foretak.

Hvis det ikke svares fra norsk hold — må det rettes en henvendelse til THE COMMITTEE OF FINANCE OF THE US SENATE og spørre om denne kjenner til forholdet.

Hvorfor har ikke «landssvikernes» talte forsvarere i hver eneste sak dokumentert prof. dr. jur. ekstradordnær h.r.dommer Adol. Lindviks berømte brev av 31. mai 1940 til disponent Kindseth i Ljansbruket? Mens det ennå ble kjempet i Norge! Lindvik ivret jo her for at bruket skulle leverflyemmer til tyskerne, idet han bl. a. skriver:

«Nå er det min tanke, at vi bør sette oss i forbindelse med tyskerne og undersøke om det er mulighet for Ljansbruket å delta i disse leveranser. Jeg vet ikke om advokat LOUS her kanskje har forbindelser — eller kanskje grosserer Sundt. Men vi bør vel handle hurtig, da det vil bli mange om budet, så snart dette blir alminnelig kjent».

Hvorfor har ikke justisofre som er rammet av Lindviks dom mervirksomhet i Høyesterett reist krav om å få disse dommer omstøtt? Er det bein i nesen som mangler?

For første gang i USA historie

er den høyeste amerikanske tapperhetsutmærkelse «The Medal of Honor» blitt nektet motatt. Halsey McGliven er mannen som skulle få denne utmerkelse på vegne av sin sønn som falt i Korea. Han begrunner sin nektelse med at president Truman ikke er verdig til å utdele medaljen.

Nordmørspostens Trykkeri